

“โครงการพัฒนาความเชื่อมโยงด้านอุตสาหกรรมกับ สาธารณรัฐประชาชนจีนรายมณฑล”

โดย
นายพงษ์ศักดิ์ เลาสวัสดิ์ชัยกุล
กองเศรษฐกิจอุตสาหกรรมระหว่างประเทศ
สำนักงานเศรษฐกิจอุตสาหกรรม

คำนำ

โครงการพัฒนาความเชื่อมโยงด้านอุตสาหกรรมกับสาธารณรัฐประชาชนจีนรายมณฑล ปี พ.ศ. 2561 เป็นการศึกษาที่ต่อยอดและสอดคล้องกับงานศึกษาเดิมซึ่งสำนักงานเศรษฐกิจอุตสาหกรรม ได้เคยว่าจ้างที่ปรึกษาดำเนินการศึกษาในลักษณะดังกล่าวมาแล้วจำนวน 2 ครั้ง คือ ในปี พ.ศ. 2557 และ พ.ศ. 2559 บัดนี้ระยะเวลาได้ล่วงมากกว่า 2 ปี กองเศรษฐกิจอุตสาหกรรมระหว่างประเทศ จึงเห็นควรให้มีการศึกษาประเด็นดังกล่าวเพิ่มเติมเพื่อปรับปรุงข้อมูล อาทิ ข้อมูลด้านเศรษฐกิจ นโยบาย และประเด็นสำคัญด้านเศรษฐกิจอุตสาหกรรมระหว่างไทยและจีน ให้มีความทันสมัยและทันต่อเหตุการณ์ อย่างไรก็ตาม เนื่องจากข้อจำกัดด้านงบประมาณ กองเศรษฐกิจอุตสาหกรรมระหว่างประเทศ จึงสนับสนุนให้เจ้าหน้าที่ดำเนินการศึกษาด้วยตนเอง โดยมีการลดขนาดการศึกษาลงเหลือมณฑลเป้าหมาย 1 มณฑล และมุ่งเน้นศึกษาข้อมูลและเอกสารทุติยภูมิจากแหล่งข้อมูลที่สำคัญต่างๆ ทั้งในประเทศไทยและสาธารณรัฐประชาชนจีน

การศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยขอขอบคุณ กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์ กรมเอเซียตะวันออก กระทรวงการต่างประเทศ และศูนย์ข้อมูลเพื่อธุรกิจไทยในจีน สถานกงสุลใหญ่ ณ นครหนานหนิง สำหรับรายละเอียดด้านข้อมูลทั้งส่วนของภาพรวม และข้อมูลเชิงลึกของพื้นที่ที่ทำการศึกษา คือ เขตปกครองตนเองกว่างซี (จ้วง) เพื่อใช้ในการวิเคราะห์การเชื่อมโยงด้านอุตสาหกรรมระหว่างไทยและจีนรายมณฑล รวมทั้งประเด็นด้านเศรษฐกิจและนโยบายที่สำคัญ อันจะเป็นประโยชน์ในการต่อยอดการศึกษาต่อไปในอนาคต

ผู้วิจัย

กองเศรษฐกิจอุตสาหกรรมระหว่างประเทศ

กันยายน 2561

สารบัญ

	หน้า
บทที่ 1 บทนำ	1
บทที่ 2 ภาพรวมเศรษฐกิจของสาธารณรัฐประชาชนจีน	4
2.1 ความสัมพันธ์ของเศรษฐกิจจีนบนเวทีเศรษฐกิจโลก	4
2.2 แนวคิดและนโยบายทางเศรษฐกิจที่สำคัญของสาธารณรัฐประชาชนจีน	7
1) ยุทธศาสตร์ สี่ จินผิง 14 ประการ และ “Chinese Dream”	7
2) แผนพัฒนาระดับอุตสาหกรรมทั้งประเทศ (Made in China 2025)	8
3) ข้อริเริ่ม “หนึ่งแถบหนึ่งเส้นทาง” (Belt and Road Initiative: BRI)	11
บทที่ 3 ความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศไทยและสาธารณรัฐประชาชนจีน	14
3.1 ภาพรวมความสัมพันธ์ด้านการค้าและการลงทุน	14
3.2 กลไกความร่วมมือทางเศรษฐกิจที่สำคัญระหว่างประเทศไทยและสาธารณรัฐประชาชนจีน	17
บทที่ 4 การพัฒนาความเชื่อมโยงด้านอุตสาหกรรมกับสาธารณรัฐประชาชนจีน	19
รายนาม	
4.1 การคัดเลือกมณฑลเป้าหมายในการทำการค้า	19
4.2 เขตปกครองตนเองกว่างซี (จ้วง)	20
4.3 การพัฒนาความเชื่อมโยงด้านอุตสาหกรรมกับเขตปกครองพิเศษกว่างซี	23
1) อุตสาหกรรมศักยภาพนำร่อง	25
1.1 อุตสาหกรรมยานยนต์และชิ้นส่วน และยานยนต์สมัยใหม่	25
1.2 อุตสาหกรรมน้ำตาลสมัยใหม่	30
2) อุตสาหกรรมที่ควรพัฒนาความเชื่อมโยงในอนาคต	32
2.1 อุตสาหกรรมเพื่อสุขภาพ ชีวเภสัชภัณฑ์ และการแพทย์	32
2.2 อุตสาหกรรมเทคโนโลยีสารสนเทศสมัยใหม่	35
4.4 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายในการพัฒนาความเชื่อมโยงด้านอุตสาหกรรมกับสาธารณรัฐประชาชนจีน	37
บรรณานุกรมและภาคผนวก	39

บทที่ 1

บทนำ

1.1 หลักการและเหตุผล

สาธารณรัฐประชาชนจีน เป็นมหาอำนาจทางเศรษฐกิจอันดับ 2 ของโลก และคาดว่าจะมีขนาดเศรษฐกิจใหญ่เป็นอันดับ 1 ของโลกแซงหน้าสหรัฐอเมริกาภายในปี พ.ศ. 2573 (ค.ศ. 2030) ด้วยอัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจระดับสองหลักต่อปีในช่วง 3 ทศวรรษที่ผ่านมา และมีตลาดขนาดใหญ่ด้วยจำนวนประชากรกว่า 1.4 พันล้านคน นอกจากนี้ รัฐบาลจีนภายใต้ประธานาธิบดี สี จิ้นผิง ได้พยายามผลักดันการปฏิรูปประเทศอย่างขนานใหญ่ และมุ่งเน้นเชื่อมโยงเศรษฐกิจกับภูมิภาคต่างๆ ของโลก ผ่านทางนโยบายที่สำคัญต่างๆ อาทิ นโยบาย Made in China 2025 ที่จะยกระดับการผลิตและสินค้าของจีนให้ทันสมัย รวมทั้งข้อริเริ่มหนึ่งแถบหนึ่งเส้นทาง (Belt and Road Initiative: BRI) ที่จะก่อให้เกิดการพัฒนาเศรษฐกิจและโครงสร้างพื้นฐานในภูมิภาคเอเชีย และเชื่อมโยงไปยุโรปและแอฟริกา ซึ่งจะก่อให้เกิดการจ้างงาน การค้าและการลงทุน การพัฒนาการขนส่ง รวมทั้งสร้างความมั่งคั่งให้กับประเทศที่เกี่ยวข้องอย่างมาก ดังนั้น ความเข้าใจในนโยบายและแนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจใหม่ของจีน จะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาเศรษฐกิจภาพรวมและภาคอุตสาหกรรมไทย

กระทรวงอุตสาหกรรมโดยคณะกรรมการกำกับดูแลงานด้านต่างประเทศ ได้เห็นชอบต่อยุทธศาสตร์อุตสาหกรรมกับต่างประเทศ และความร่วมมือระหว่างประเทศของกระทรวงอุตสาหกรรม ภายใต้วิสัยทัศน์ “อุตสาหกรรมไทยสามารถใช้ประโยชน์จากความร่วมมือกับต่างประเทศ เพื่อตอบสนองนโยบายการพัฒนาอุตสาหกรรม” ในส่วนของยุทธศาสตร์ที่ 2 การใช้ความร่วมมือกับต่างประเทศเพื่อส่งเสริมการเชื่อมโยงภาคอุตสาหกรรมไทยกับต่างประเทศ ในการนี้ กองเศรษฐกิจอุตสาหกรรมระหว่างประเทศ สำนักงานเศรษฐกิจอุตสาหกรรม ได้เล็งเห็นความสำคัญในการศึกษาการพัฒนาความเชื่อมโยงด้านอุตสาหกรรมกับรายหมณฑลของสาธารณรัฐประชาชนจีน ซึ่งครอบคลุมข้อมูลด้านเศรษฐกิจ นโยบาย และประเด็นการพัฒนาที่สำคัญ ที่เป็นประโยชน์ในการพัฒนาการเชื่อมโยงด้านการค้าเครือข่ายการผลิต (production network) โลจิสติกส์ และ supply chain ระหว่างไทยกับจีน ทั้งในระดับภาพรวมและระดับรายหมณฑลที่น่าสนใจ พร้อมทั้งข้อเสนอแนะเชิงนโยบายและมาตรการส่งเสริมการเชื่อมโยงด้านอุตสาหกรรมที่เหมาะสมต่อภาคอุตสาหกรรมของไทยต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์

1.2.1 เพื่อศึกษานโยบายระหว่างประเทศของจีนที่มีผลต่อการพัฒนาอุตสาหกรรมของไทย อาทิ นโยบาย Belt and Road Initiative นโยบาย Made in China 2025 และนโยบายทางเศรษฐกิจอื่นๆ ที่สำคัญ พร้อมวิเคราะห์ความเชื่อมโยงกับนโยบายเศรษฐกิจของไทย พร้อมเสนอแนวทางการใช้ประโยชน์จากนโยบายในการพัฒนาความร่วมมือด้านอุตสาหกรรมระหว่างกัน

1.2.2 เพื่อศึกษาและจัดทำข้อมูลเชิงลึกด้านโครงสร้างเศรษฐกิจของสาธารณรัฐประชาชนจีน (Country Profile) ซึ่งครอบคลุมข้อมูลทั่วไป ความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจระหว่างไทยและจีน รวมทั้งประเด็นทางเศรษฐกิจสำคัญที่เกี่ยวข้อง

1.2.3 เพื่อศึกษารายมณฑลของจีนที่มีศักยภาพและสามารถเชื่อมโยงระหว่างภาคอุตสาหกรรมไทยเพิ่มเติมจากที่ สศอ. ได้ดำเนินการศึกษาไปแล้ว พร้อมทั้งศึกษาความเป็นไปได้ในการสนับสนุนอุตสาหกรรมเป้าหมายที่เหมาะสมต่อการสร้างความเชื่อมโยงด้านเครือข่ายการผลิต ซัพพลายเชน ในมณฑลที่ทำการศึกษา พร้อมข้อเสนอแนะเชิงนโยบายที่เหมาะสม

1.3 เป้าหมาย

1.3.1 ข้อมูลเชิงลึกด้านเศรษฐกิจ นโยบายเศรษฐกิจ ที่สำคัญของสาธารณรัฐประชาชนจีน รวมทั้งข้อมูลเศรษฐกิจทวิภาคีระหว่างไทยและจีน ที่ทันสมัย

1.3.2 ข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับโครงสร้างทางเศรษฐกิจอุตสาหกรรมของรายมณฑลของจีนอย่างน้อย 1 มณฑล เพื่อประกอบการริเริ่มการพัฒนาความร่วมมือด้านอุตสาหกรรมระหว่างไทยและจีน

1.3.3 อุตสาหกรรมเป้าหมายหรือผลิตภัณฑ์เป้าหมายในมณฑลที่คัดเลือกทำการการศึกษา เพื่อพัฒนาความร่วมมือ และการเชื่อมโยงด้านเครือข่ายการผลิต (Production Network) และ supply chain ระหว่างไทยและจีนรายมณฑล

1.3.4 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายในด้านเศรษฐกิจอุตสาหกรรม ระหว่างไทยและจีน ในส่วนของภาพรวมและรายมณฑล

1.4 ขอบเขตการดำเนินงาน

1.4.1 ศึกษานโยบายเศรษฐกิจระหว่างประเทศของจีนที่สำคัญ ที่มีผลกระทบต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของไทย พร้อมศึกษาและเสนอแนวทางการใช้ประโยชน์จากนโยบายในการพัฒนาความร่วมมือด้านอุตสาหกรรมระหว่างประเทศ ที่สืบเนื่องจากการดำเนินนโยบายของจีน

1.4.2 ศึกษา วิเคราะห์ในเชิงลึกถึงนโยบายและแผนพัฒนาเศรษฐกิจ อุตสาหกรรม การค้าการลงทุนของจีนในระดับภาพรวมและรายมณฑล รวมทั้งวิเคราะห์ความเชื่อมโยงแผนพัฒนาทางเศรษฐกิจต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับไทย

1.4.3 ศึกษาและวิเคราะห์เพื่อคัดเลือkmณฑลเป้าหมายที่มีศักยภาพสามารถเชื่อมภาคอุตสาหกรรมไทยอย่างน้อย 1 มณฑล ที่เพิ่มเติมจากที่ สศอ. ได้ดำเนินการศึกษาแล้ว

1.4.4 ศึกษา วิเคราะห์ในเชิงลึกถึงข้อมูลด้านทรัพยากร วัตถุดิบ โครงสร้างการผลิต ปัจจัยการผลิต การเชื่อมโยงด้านเครือข่ายการผลิต (Production Network) ซัพพลายเชน และระบบขนส่งและโลจิสติกส์ รวมถึงกฎระเบียบ อุปสรรค โอกาสทางการค้าและการลงทุน ของมณฑลที่ทำการการศึกษา

1.4.5 ศึกษา วิเคราะห์ในเชิงลึกเพื่อกำหนดอุตสาหกรรมหรือผลิตภัณฑ์เป้าหมายในมณฑลที่ทำการการศึกษา เพื่อรองรับการเชื่อมโยงเครือข่ายการผลิต (Production Network) supply chain และระบบขนส่งและโลจิสติกส์

โดยใช้ทฤษฎีและเกณฑ์คัดเลือกที่เหมาะสมทั้งเชิงปริมาณและคุณภาพ ตลอดจนกำหนดแนวทางการพัฒนาความร่วมมือที่สามารถนำไปดำเนินการได้อย่างเป็นรูปธรรม

1.5 วิธีการดำเนินงานและกิจกรรมหลัก

1.5.1 กำหนดกรอบแนวคิด วิธีการวิเคราะห์ รวมทั้งเกณฑ์ในการคัดเลือกมณฑล/อุตสาหกรรม/ผลิตภัณฑ์เป้าหมายที่มีศักยภาพในการเชื่อมโยงเครือข่ายการผลิตกับไทย

1.5.2 ศึกษา วิเคราะห์ นโยบายเศรษฐกิจระหว่างประเทศ นโยบายอุตสาหกรรมของทั้งไทยและจีน เพื่อสร้างความเชื่อมโยงด้านภาพรวมเศรษฐกิจอุตสาหกรรม ด้านเครือข่ายการผลิตและห่วงโซ่อุปทาน โดยเฉพาะในสาขาอุตสาหกรรมที่มีศักยภาพระหว่างไทยและจีนรายมณฑล

1.5.3 ศึกษารวบรวมข้อมูลทั้งทุติยภูมิและปฐมภูมิจากเอกสาร และรายงานการศึกษาต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยอาจมีการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) เพื่อให้ได้ข้อมูลเพิ่มเติมจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งเก็บข้อมูลทุติยภูมิจากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ

1.5.4 จัดทำรายงาน พร้อมข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย นำเสนอผู้บริหาร สศอ. พิจารณา เพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาความร่วมมือด้านอุตสาหกรรมกับประเทศจีนและรายมณฑล เพื่อให้เกิดผลเป็นรูปธรรมต่อไป

1.5.5 เผยแพร่ผลการศึกษาตามช่องทางที่เหมาะสม

1.6 ผลที่คาดว่าจะได้รับ

1.6.1 ออก มีแนวนโยบายภาคเศรษฐกิจอุตสาหกรรมระหว่างไทยและจีน พร้อมเสนอแนวทางการใช้ประโยชน์จากนโยบายในการพัฒนาความร่วมมือด้านอุตสาหกรรมระหว่างประเทศ และเป็นประโยชน์ต่อการจัดทำความตกลงความร่วมมือทางเศรษฐกิจระหว่างไทยและจีนในอนาคต

1.6.2 ออก มีข้อมูล Country Profile ของรายมณฑลของสาธารณรัฐประชาชนจีน รวมถึงข้อมูลเชิงลึกในอุตสาหกรรมหรือผลิตภัณฑ์เป้าหมายที่มีศักยภาพในการพัฒนาความเชื่อมโยงด้านเครือข่ายการผลิต (Production Network) Supply Chain และระบบขนส่งและโลจิสติกส์ รวมถึงกฎระเบียบ อุปสรรค โอกาสทางการค้าและการลงทุน ระหว่างไทยและมณฑลที่มีศักยภาพ

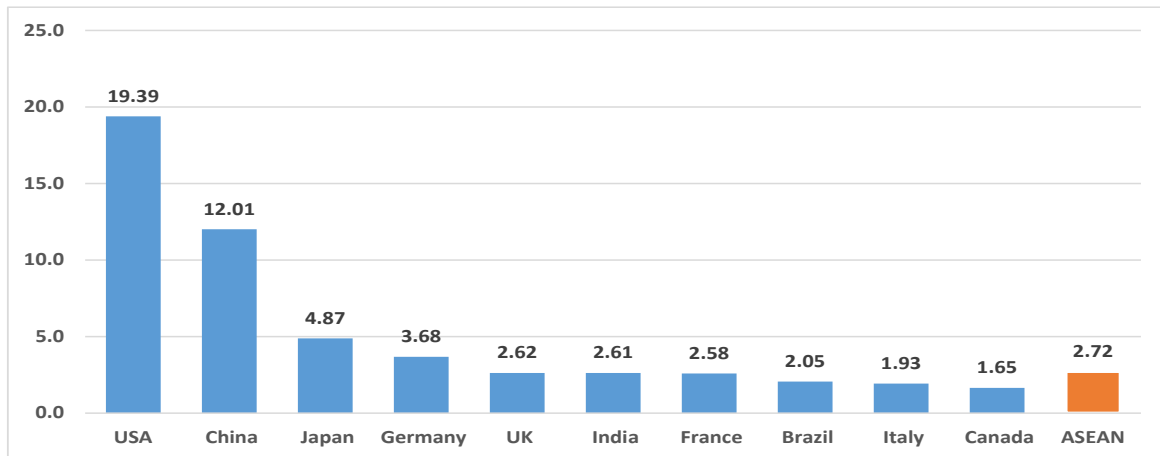
บทที่ 2

ภาพรวมเศรษฐกิจของสาธารณรัฐประชาชนจีน

2.1 ความสัมพันธ์ของเศรษฐกิจจีนบนเวทีเศรษฐกิจโลก

สาธารณรัฐประชาชนจีนมีการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศอย่างต่อเนื่องและรวดเร็ว มีการพัฒนาการผลิตสมัยใหม่ และมีตลาดภายในขนาดใหญ่ด้วยจำนวนประชากรมากกว่า 1.4 พันล้านคน ทำให้ปัจจุบันจีนก้าวขึ้นเป็นมหาอำนาจเศรษฐกิจอันดับ 2 ของโลกแทนที่ประเทศญี่ปุ่น โดยในปี ค.ศ. 2017 เศรษฐกิจจีนมีส่วนเป็นร้อยละ 15 ของเศรษฐกิจโลก ซึ่งสะท้อนถึงความสามารถด้านเศรษฐกิจของจีนในเวทีโลก ทั้งนี้เศรษฐกิจของจีนเมื่อเปรียบเทียบกับแล้ว มีขนาดใหญ่กว่าเศรษฐกิจญี่ปุ่นถึง 2.5 เท่าตัว และมีขนาดใหญ่กว่าเศรษฐกิจอาเซียนที่มีสมาชิกรวม 10 ประเทศถึง 4.4 เท่าตัว ดังแสดงในแผนภาพที่ 1-1

แผนภาพที่ 2-1: 10 อันดับแรกของประเทศที่มี GDP ใหญ่ที่สุด และอาเซียน ปี ค.ศ. 2017 (หน่วย: ล้านล้านเหรียญสหรัฐฯ)

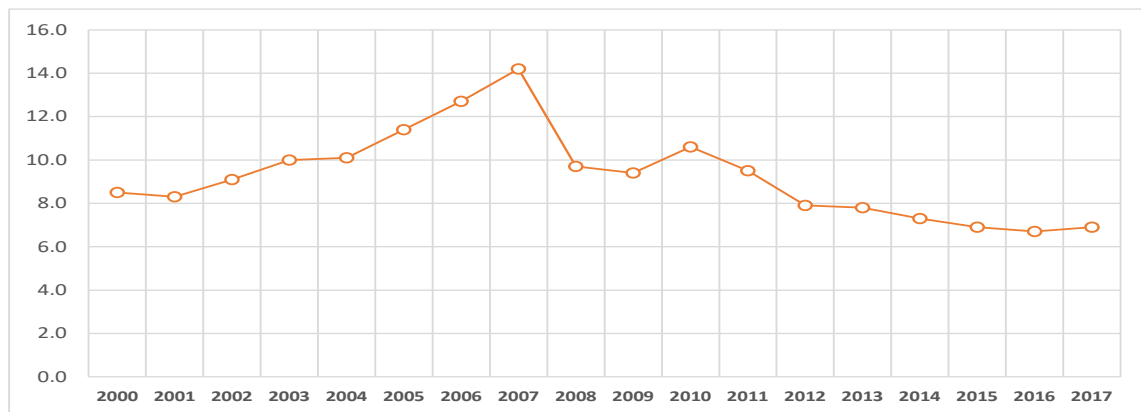

ที่มา: IMF และ WorldBank 2018

นอกจากนี้ นับตั้งแต่การเข้าสู่ศตวรรษที่ 21 จนถึงปัจจุบัน เศรษฐกิจจีนมีการเติบโตเฉลี่ยร้อยละ 9.3 ต่อปี (แผนภาพที่ 1-2) ซึ่งในช่วงปี ค.ศ. 2003 – 2007 จีนมีอัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจที่สูงมากในระดับสองหลัก ก่อนที่จะชะลอตัวลงหลังปี ค.ศ. 2012 อันเนื่องมาจากวิกฤติเศรษฐกิจ Sub Prime และความพยายามปรับปรุงระบบเศรษฐกิจของรัฐบาลจีนเพื่อให้เศรษฐกิจมีความสมดุล (Rebalance) สู่การเติบโตที่เรียกว่า “New Normal”¹ โดยมีเป้าหมายทางเศรษฐกิจเติบโตในช่วงร้อยละ 6 – 7 และมีการพัฒนาอย่างรอบด้านเพื่อความยั่งยืนมากขึ้น

¹ ในปี ค.ศ. 2014 ประธานาธิบดี สี จิ้นผิง ได้กล่าวว่า หลังเกิดวิกฤติเศรษฐกิจ Sub Prime ในสหรัฐอเมริกา เมื่อปี 2012 เศรษฐกิจของจีนจะมีเป้าหมายการเติบโตใหม่ในระดับที่เหมาะสมคือร้อยละ 6-7 ซึ่งเรียกว่า “New Normal” (Green and Stern, 2015)

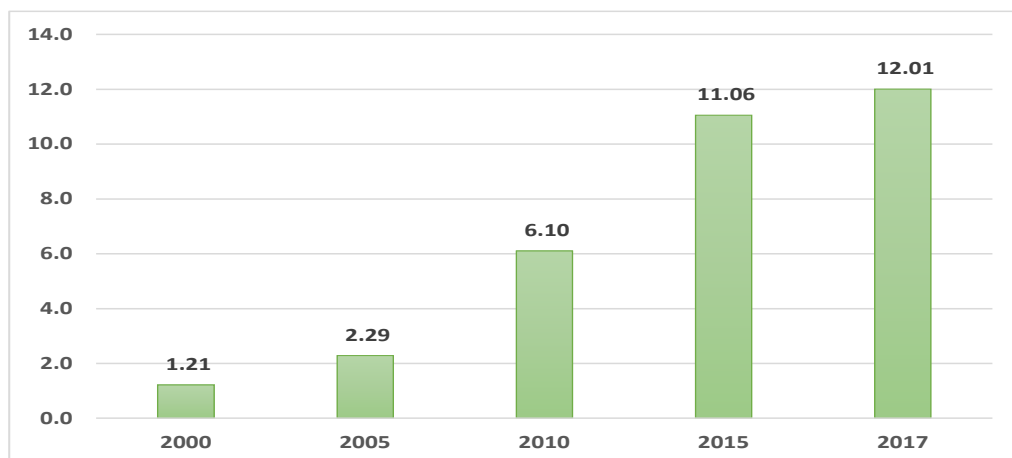
แผนภาพที่ 2-2: อัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของจีน ค.ศ. 2000 – 2017 (หน่วย: ร้อยละ)

ที่มา: IMF และ WorldBank 2018

อย่างไรก็ตาม แม้ว่าเศรษฐกิจจีนจะมีการชะลอตัวลง แต่การพัฒนาเศรษฐกิจที่ดำเนินการอย่างต่อเนื่องในช่วง 2 ทศวรรษที่ผ่านมาได้ส่งผลให้เศรษฐกิจจีนเติบโตเพิ่มขึ้นกว่า 10 เท่าตัว จากข้อมูลขององค์การการเงินระหว่างประเทศ (IMF) และธนาคารโลก (World Bank) พบว่า ในปี ค.ศ. 2000 ผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ หรือ GDP ของจีนมีมูลค่าเพียง 1.21 ล้านล้านเหรียญสหรัฐฯ และเพิ่มขึ้นเป็น 12.01 ล้านล้านเหรียญสหรัฐฯ ในปี ค.ศ. 2017 ดังแสดงในแผนภาพที่ 1-3

แผนภาพที่ 2-3: GDP ของสาธารณรัฐประชาชนจีน ค.ศ. 2000 – 2017 (หน่วย: ล้านล้านเหรียญสหรัฐฯ)

ที่มา: IMF และ WorldBank 2018

สำหรับสัดส่วนของสาขาในระบบเศรษฐกิจของจีน ในปี ค.ศ. 2017 ภาคบริการเป็นสาขาที่มีสัดส่วนมากที่สุดที่ร้อยละ 51.6 ของ GDP รองลงมาคือภาคอุตสาหกรรมหรือภาคการผลิต ที่ร้อยละ 39.8 และภาคเกษตรกรรมที่ร้อยละ 8.6 ซึ่งแนวโน้มดังกล่าวเป็นไปในทิศทางเดียวกับประเทศที่พัฒนาแล้ว ที่ภาคบริการจะมีสัดส่วนมากที่สุด โดยเฉลี่ยจะมีสัดส่วนมากกว่าร้อยละ 60 ของ GDP

การค้าและการลงทุนระหว่างประเทศ

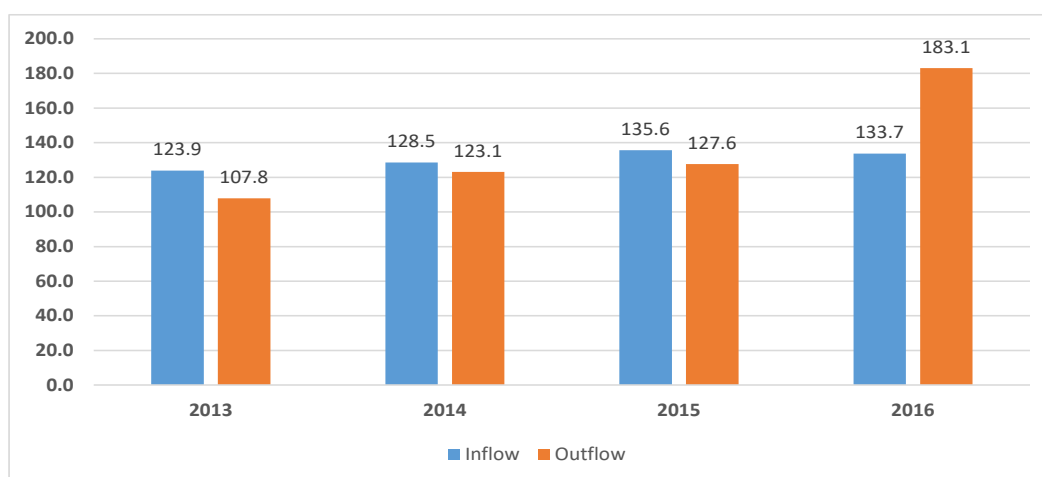
การเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจดังกล่าว เป็นผลมาจากการปฏิรูปประเทศอย่างขนานใหญ่ของรัฐบาลจีน ที่มุ่งเน้นการเชื่อมโยงเศรษฐกิจของจีนเข้ากับเศรษฐกิจโลก ส่งผลให้จีนเป็นประเทศที่มีการค้าระหว่างประเทศ เป็นอันดับหนึ่งของโลก โดยจากข้อมูลขององค์การการค้าโลก (WTO) ปี ค.ศ. 2017 การค้าระหว่างประเทศของ จีน มีมูลค่ารวม 4.1 ล้านล้านเหรียญสหรัฐฯ หรือคิดเป็นร้อยละ 11.6 ของมูลค่าการค้าโลก โดยเป็นการส่งออก มูลค่า 2.3 ล้านล้านเหรียญสหรัฐฯ และการนำเข้า 1.8 ล้านล้านเหรียญสหรัฐฯ

ตลาดส่งออกหลักที่สำคัญของจีน คือ สหรัฐอเมริกา (ร้อยละ 18.9) ฮองกง (ร้อยละ 12.3) ญี่ปุ่น (ร้อยละ 6.0) เกาหลีใต้ (ร้อยละ 4.5) และ เวียดนาม (ร้อยละ 3.1) ในส่วนของสินค้านำเข้าที่สำคัญ ประกอบด้วย เครื่องจักรไฟฟ้าและส่วนประกอบ เครื่องจักรกล เพอร์นิเจอร์ เสื้อผ้าและสิ่งทอ พลาสติก และยานยนต์และ ชิ้นส่วน

แหล่งนำเข้าที่สำคัญ คือ เกาหลีใต้ (ร้อยละ 9.9) ญี่ปุ่น (ร้อยละ 9.2) ไต้หวัน (ร้อยละ 8.7) และ สหรัฐอเมริกา (ร้อยละ 8.4) และเยอรมนี (ร้อยละ 5.4) ในส่วนของสินค้านำเข้าที่สำคัญ ประกอบด้วย เครื่องจักรไฟฟ้า เชื้อเพลิงที่ได้จากแร่ น้ำมันแร่ เครื่องจักรกล และอุปกรณ์ที่ใช้ในทางทัศนศาสตร์

ในส่วนของการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ จากข้อมูลของ UNCTAD พบว่า จีนเป็นประเทศที่เป็นทั้ง ผู้รับการลงทุนและผู้ลงทุนรายใหญ่ของโลก โดยในปี ค.ศ. 2016 จีนดึงดูดการลงทุน (FDI inflows) เป็นอันดับที่ 3 ของโลก รองจากสหรัฐอเมริกา และสหราชอาณาจักร ด้วยมูลค่าการลงทุน 133.7 พันล้านเหรียญสหรัฐฯ สำหรับการเป็นประเทศผู้ลงทุน (FDI outflows) จีนเป็นประเทศผู้ลงทุนอันดับ 2 ของโลก รองจากสหรัฐอเมริกาเท่านั้น ด้วยมูลค่าการลงทุนสูงถึง 183.1 พันล้านเหรียญสหรัฐฯ ดังแสดงในแผนภาพที่ 1-4

แผนภาพที่ 2-4: การลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศของจีน ค.ศ. 2013 – 2016 (หน่วย: พันล้านเหรียญสหรัฐฯ)

ที่มา: World Investment Report, UNCTAD 2017

2.2 แนวคิดและนโยบายทางเศรษฐกิจที่สำคัญของสาธารณรัฐประชาชนจีน

สาธารณรัฐประชาชนจีนภายใต้รัฐบาลประธานาธิบดี สี จิ้นผิง ได้พยายามผลักดันให้ประเทศก้าวเข้าสู่ความทันสมัยในหลายๆ ด้าน ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง โดยมีเป้าหมายให้จีน เป็นประเทศสังคมนิยมใหม่ที่ทันสมัย ก้าวเป็นประเทศที่พัฒนาแล้วภายใต้การปกครองของพรรคคอมมิวนิสต์จีน และเพื่อให้สามารถบรรลุเป้าหมายต่างๆ ที่ได้ตั้งไว้ ได้มีการกำหนดแนวคิดและนโยบายทางเศรษฐกิจที่สำคัญหลายประการ ดังนี้

1) อุดมการณ์ สี จิ้นผิง 14 ประการ และ “Chinese Dream”

ในคราวประชุมสมัชชาใหญ่ประชาชนจีน ครั้งที่ 19² เมื่อเดือนตุลาคม ค.ศ. 2017 ได้มีการบรรจุแนวคิดอุดมการณ์ของประธานาธิบดี สี จิ้นผิง ลงในธรรมนูญแห่งพรรคคอมมิวนิสต์ ซึ่งเทียบเท่ากับสองผู้นำที่ยิ่งใหญ่ของจีน คือ เหมา เจ๋อตง และ เต๋็ง เสี่ยวผิง ทั้งนี้ แนวคิดดังกล่าวมุ่งสร้างเอกลักษณ์แบบจีนสำหรับยุคใหม่ ซึ่งสำนักข่าว Straight Time ของสิงคโปร์ (2017) ได้สรุปแนวทาง 14 ประการดังกล่าว ได้แก่ 1) ยืนหยัดการนำของพรรคคอมมิวนิสต์ในทุกบริบทของงาน 2) พรรคคอมมิวนิสต์จะต้องยึดประชาชนเป็นศูนย์กลางเพื่อสามารถตอบสนองความต้องการของประชาชน 3) สานต่อแนวทางการปฏิรูปอย่างครอบคลุม 4) นำแนวคิดการพัฒนาด้วยวิสัยทัศน์ใหม่ 5) มุ่งเน้นประชาชนเป็นผู้ขับเคลื่อนประเทศ 6) ยึดมั่นการปกครองด้วยหลักการของกฎหมาย 7) ปลุกฝังค่านิยมสังคมนิยมอันมีเอกลักษณ์แบบจีน 8) ปรับปรุงมาตรฐานการครองชีพของประชาชนให้เป็นเป้าหมายการพัฒนา 9) ยึดมั่นความสอดคล้องร่วมกันระหว่างมนุษย์และธรรมชาติ 10) เสริมสร้างความแข็งแกร่งในการป้องกันประเทศอย่างครบวงจร 11) พรรคคอมมิวนิสต์จะต้องมีอำนาจอย่างสมบูรณ์ในการบังคับบัญชากองทัพปลดปล่อยประชาชนจีน 12) ยึดมั่นหลักการหนึ่งประเทศ สองระบบสำหรับฮ่องกงและมาเก๊า และยึดมั่นในนโยบายจีนเดียว 13) สนับสนุนการสร้างสังคมที่มีอนาคตร่วมกันสำหรับมนุษยชาติ และ 14) ปรับปรุงและบังคับใช้กฎของพรรคอย่างเต็มที่

ทั้งนี้ อุดมการณ์ 14 ประการ เป็นความพยายามของรัฐบาลประธานาธิบดี สี จิ้นผิง เพื่อสนับสนุนการดำเนินการภายใต้วิสัยทัศน์ระยะยาวของประเทศจนถึงปี ค.ศ. 2049 โดยมีเป้าหมายในการฟื้นฟูประเทศจีนกลับสู่ความยิ่งใหญ่อีกครั้งให้เป็นประเทศที่มีความก้าวหน้า มั่งคั่ง และมีอิทธิพลในเวทีโลกภายใต้ “Chinese Dream of National Rejuvenation”³ ซึ่งกำหนดเป้าหมายเป็น 2 ระยะ คือ

² ในการประชุมดังกล่าว ได้มีการต่ออายุการดำรงตำแหน่งของประธานาธิบดี สี จิ้นผิง จากเดิมสามารถดำรงตำแหน่งไม่เกิน 2 วาระ เป็นไม่มีกำหนดระยะเวลาในการดำรงตำแหน่ง

³ Fasulo, Filippo. “Walking from the China Dream” in China Dream: Still Coming True?, The Italian Institute for International Political Studies, (2016), p. 1-5. และ ศูนย์วิจัยยุทธศาสตร์ไทย-จีน: <http://www.vijaichina.com>

- ระยะแรก คือ ภายในปี ค.ศ. 2021 ซึ่งเป็นปีที่ครบรอบ 100 ปี ของการก่อตั้งพรรคคอมมิวนิสต์จีน มีเป้าหมายในการทำให้ประชาชนจีนทุกคนต้องอยู่ดีมีสุข เป็นสังคมกินดีอยู่ดีถ้วนหน้า พ้นจากความยากจน

- ระยะที่สอง คือ ภายในปี ค.ศ. 2049 ซึ่งเป็นปีที่ครบรอบ 100 ปีของการสถาปนาสาธารณรัฐประชาชนจีน มีเป้าหมายเปลี่ยนแปลงเป็นประเทศสังคมนิยมใหม่ที่ทันสมัย อย่างมั่นคง มีการพัฒนาที่เป็นเอกลักษณ์ของจีน และเป็นหนึ่งในประเทศทรงอิทธิพลของโลก

โดยในช่วง 5 ปีที่ผ่านมา (ค.ศ. 2013 - 2017) รัฐบาลจีนได้จัดสรรงบประมาณถึง 196.1 พันล้านหยวน หรือ 30.7 พันล้านดอลลาร์สหรัฐฯ เพื่อแก้ปัญหาความยากจน⁴ ซึ่งสามารถลดจำนวนประชากรยากจนโดยเฉพาะในพื้นที่ชนบทได้ถึง 68.5 ล้านคน ทำให้อัตราความยากจนของประเทศลดลงจากร้อยละ 10.2 เหลือเป็นร้อยละ 3.1 ทั้งนี้ นายกรัฐมนตรี หลี่ เค่อเฉียง ได้ประกาศว่าจะลดประชากรยากจนจีนอีก 10 ล้านคนภายในปี ค.ศ. 2018 รวมทั้งจะโยกย้ายประชากร 2.8 ล้านคนออกจากพื้นที่ที่ไม่เหมาะสมจะอยู่อาศัย ซึ่งเป็นไปตามเป้าหมายระยะแรกของ Chinese Dream ในการทำให้ประชาชนจีนหลุดพ้นจากความยากจน และวางพื้นฐานเพื่อเข้าสู่เป้าหมายระยะต่อไปอย่างมั่นคง

2) แผนพัฒนาระดับอุตสาหกรรมทั้งประเทศ (Made in China 2025)

ในช่วงกว่า 2 ทศวรรษที่ผ่านมา ภาคการผลิตของจีนมีการเติบโตที่สูงมาก สินค้าทั้งอุปโภคและบริโภคจำนวนมากได้ผลิตขึ้นในประเทศจีนและจำหน่ายไปทั่วโลก จึงทำให้จีนได้ชื่อว่าเป็นโรงงานของโลก (World's Factory)⁵ โดยในปี ค.ศ. 2015 จีนมีส่วนเป็นผู้ผลิตและผู้ประกอบสินค้ารายใหญ่หลายประเภทของโลก อาทิ โทรศัพท์มือถือและชิ้นส่วน (ร้อยละ 90) อุปกรณ์คอมพิวเตอร์ (ร้อยละ 80) เครื่องปรับอากาศ (ร้อยละ 80) ตู้เย็น (ร้อยละ 50) โทรทัศน์ (ร้อยละ 60) เหล็กกล้า (ร้อยละ 50) เป็นต้น การเติบโตดังกล่าวที่ผ่านมาเป็นผลมาจากการมีต้นทุนการผลิตที่ต่ำ โดยเฉพาะปัจจัยทุนและแรงงานที่มีอยู่มาก อย่างไรก็ตาม ปัจจุบันข้อได้เปรียบดังกล่าวมีแนวโน้มที่ลดลง ต้นทุนแรงงานปรับสูงขึ้น อัตราการเกิดที่ลดลง พร้อมๆ กับการเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ นอกจากนี้การผลิตต่างๆ ยังก่อให้เกิดการสิ้นเปลืองของทรัพยากรและการก่อกมลภาวะ โดยเฉพาะในพื้นที่เขตเมืองใหญ่และเขตอุตสาหกรรม ประกอบกับประเทศอุตสาหกรรมชั้นนำในโลกได้มีการปรับเปลี่ยนแนวทางเป็นการผลิตแบบสมัยใหม่ สิ่งต่างเหล่านี้ทำให้มูลค่าเพิ่มในการผลิตสินค้าของจีนลดต่ำลงเรื่อยๆ ซึ่งจะเป็นอุปสรรคที่ทำให้ไม่สามารถยกระดับเข้าสู่ประเทศที่พัฒนาแล้วและมีรายได้สูงได้

ดังนั้น ในปี ค.ศ. 2013 Chinese Academy of Engineering ซึ่งเป็นหน่วยงาน Think Tank ระดับกระทรวง และ Ministry of Industry and Information Technology (MIIT) ได้ระดมความคิดเห็นจากผู้เชี่ยวชาญและนักวิจัย เพื่อหาแนวทางและกลไกในการแก้ปัญหาดังกล่าวให้กับรัฐบาล โดยได้แรงบันดาลใจ

⁴ สำนักข่าว ซินหัว (มีนาคม 2018). (http://www.xinhuanet.com/english/2018-03/05/c_137018278.htm) และ ChinaDaily (มีนาคม 2018). (<http://www.chinadaily.com.cn/a/201801/04/WS5a4d7256a31008cf16da4f88.html>)

⁵ European Union Chamber of Commerce in China. "China Manufacturing 2025", (2017), p. 2-5

จากนโยบายอุตสาหกรรม 4.0 (Industry 4.0)⁶ ของประเทศเยอรมนี ซึ่งนำเสนอในช่วงปี ค.ศ. 2012 – 2013 ซึ่งจะเป็นแนวโน้มการผลิตของโลกภายใน 20 ปีข้างหน้า

และในปี ค.ศ. 2015 รัฐบาลจีนได้นำแนวคิดจากการหารีอดังกล่าวจัดทำเป็นแผนพัฒนาระดับอุตสาหกรรมทั้งประเทศ (Made in China 2025: MIC 2025)⁷ โดยมีวัตถุประสงค์ในการยกระดับเป็นผู้นำโลกในด้านการผลิตสินค้าที่มีคุณภาพและเทคโนโลยีสูง ซึ่งจะอ้างอิงหลักการที่สำคัญ 5 ประการคือ 1) พัฒนาด้วยการใช้นวัตกรรมเป็นตัวขับเคลื่อน 2) คุณภาพต้องมาเป็นอันดับแรก 3) เน้นการผลิตสีเขียวเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม 4) ปรับปรุงโครงสร้างการผลิตจากการผลิตแบบเดิมเป็นการผลิตสมัยใหม่ และ 5) พัฒนาโดยอิงความเป็นอัจฉริยะ (Talent-Oriented) ในทุกมิติ ทั้งนี้ ปี ค.ศ. 2025 เป็นเพียงขั้นตอนแรกของแผนพัฒนาระยะยาวซึ่งมีอยู่ 3 ระยะ ดังมีรายละเอียด คือ

1) ภายในปี ค.ศ. 2025 มีเป้าหมายในการยกระดับให้จีนให้ก้าวเข้าเป็นหนึ่งในมหาอำนาจทางการผลิตของโลก (Manufacturing Power) โดยปรับปรุงคุณภาพของการผลิต เพิ่มผลิตภาพแรงงาน ส่งเสริมนวัตกรรม และบูรณาการระบบเทคโนโลยีสารสนเทศในอุตสาหกรรม รวมทั้งตั้งเป้าหมายในการลดการใช้พลังงานและการปล่อยมลภาวะให้ได้มาตรฐานประเทศพัฒนาแล้ว

2) ภายในปี ค.ศ. 2035 ภาคการผลิตของจีนจะพัฒนาเป็นเข้าสู่ระดับขั้นกลางของมหาอำนาจทางการผลิต รวมทั้งเป็นผู้นำด้านนวัตกรรมของโลก

3) ภายในปี ค.ศ. 2049 ซึ่งครบรอบ 100 ปีของการก่อตั้งสาธารณรัฐประชาชนจีน เป้าหมายคือ การทำให้จีนเป็นมหาอำนาจการผลิตเทียบเคียงประเทศชั้นนำของโลก

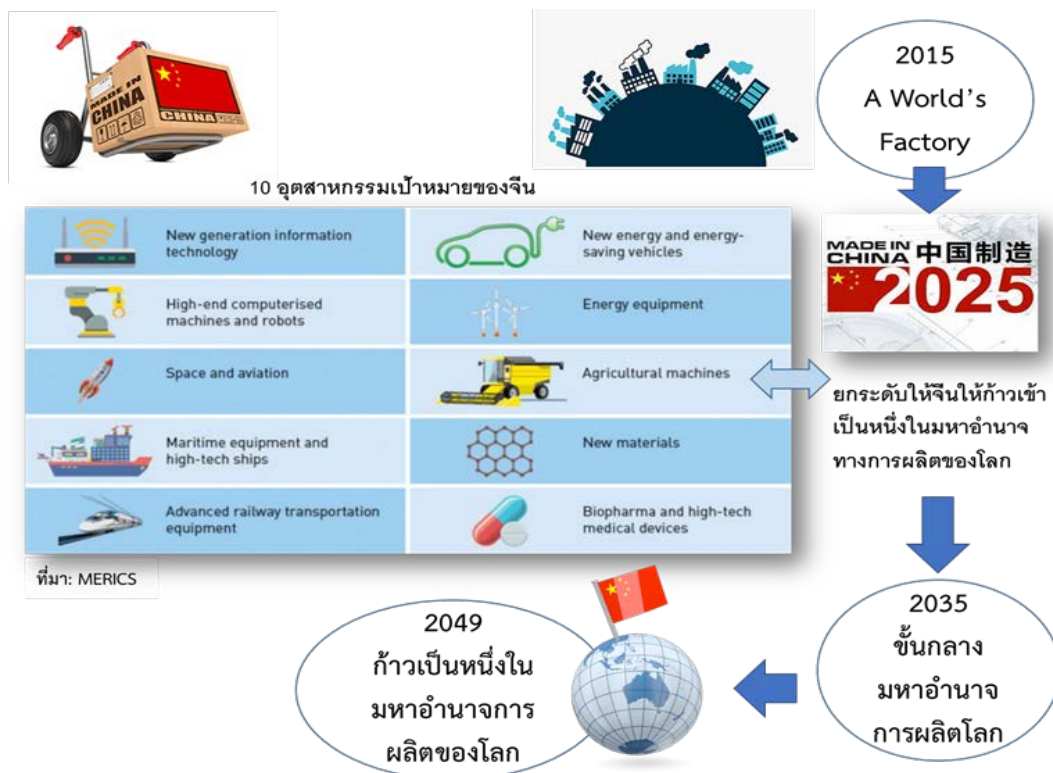
ทั้งนี้ รัฐบาลจีน ได้กำหนดเป้าหมาย 10 สาขาอุตสาหกรรมหลัก ซึ่งมีมูลค่าเพิ่มคิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 40 ของการผลิตทั้งหมดของจีน เพื่อขับเคลื่อนภาคการผลิตภายใต้นโยบาย MIC 2025 ประกอบด้วย 1) เทคโนโลยีสารสนเทศอนาคต 2) เครื่องจักรและหุ่นยนต์ที่โปรแกรมแล้ว สามารถทำงานได้เองในระดับสูง 3) อากาศยานและการบิน 4) การต่อเรือเทคโนโลยีระดับสูง 5) การขนส่งระบบรางและอุปกรณ์ 6) ยานยนต์พลังงานใหม่และประหยัดพลังงาน 7) อุปกรณ์ด้านพลังงาน 8) เครื่องจักรกลการเกษตรสมัยใหม่ 9) การผลิตวัสดุใหม่ที่มีคุณสมบัติพิเศษและประสิทธิภาพสูง และ 10) ผลิตภัณฑ์ยาและอุปกรณ์การแพทย์ที่ทันสมัย ดังแสดงในแผนภาพที่ 2-5

⁶ Industry 4.0 เป็นการนำเทคโนโลยีอินเทอร์เน็ตเข้ามาใช้ร่วมในกระบวนการผลิต มีจุดเด่น คือ การพัฒนาเทคโนโลยีสื่อสารกับเครื่องจักร และระบบการผลิตในลักษณะ industrial automation เพื่อผลิตสินค้าตามความต้องการที่หลากหลายของผู้บริโภค แต่ยังรักษาประสิทธิภาพการผลิตที่สูง โดยใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัยมาประยุกต์ใช้ในการผลิต เช่น 3D Printing, Augmented Reality, Big data and analytics, Autonomous Robots, Simulation, Horizontal and vertical system integration, Smart Factor, Cyber Security, The Cloud เป็นต้น (สวทช. <http://www.nstda.or.th/th/nstda-knowledge/11529-industry-4>)

⁷ State Council of the People's Republic of China. “Made in China 2025”, (2015), p.3-9

นอกจากนี้ MIIT ได้จัดสรรงบประมาณ 10,000 ล้านหยวน หรือ 1.52 พันล้านเหรียญสหรัฐฯ ระยะเวลา 3 ปี (ค.ศ. 2018 – 2020)⁸ เพื่อสนับสนุนการพัฒนาอุตสาหกรรมภายใต้ MIC 2025 ครอบคลุมกว่า 100 โครงการ อาทิ Internet of Things (IOTs) สินค้าอิเล็กทรอนิกส์คุณภาพสูง เครื่องใช้ไฟฟ้าตามบ้านอัจฉริยะ เป็นต้น นอกจากนี้ รัฐบาลระดับมณฑล ได้เริ่มให้การสนับสนุนงบประมาณ MIC 2025 ด้วยเช่นกัน ตัวอย่างเช่น รัฐบาลมณฑลกวางตุ้ง ได้ลงทุนถึง 1 พันล้านหยวน หรือ 156 ล้านเหรียญสหรัฐฯ ในอุตสาหกรรมหุ่นยนต์ ยาชีวภาพ แผงวงจร และระบบราง เพื่อสนับสนุนนโยบายดังกล่าว

แผนภาพที่ 2-5: แผนพัฒนาระดับอุตสาหกรรมทั้งประเทศ (Made in China 2025 and Beyond)

ที่มา: ผู้วิจัยสรุปจาก State Council of the People's Republic of China. "Made in China 2025", (2015)

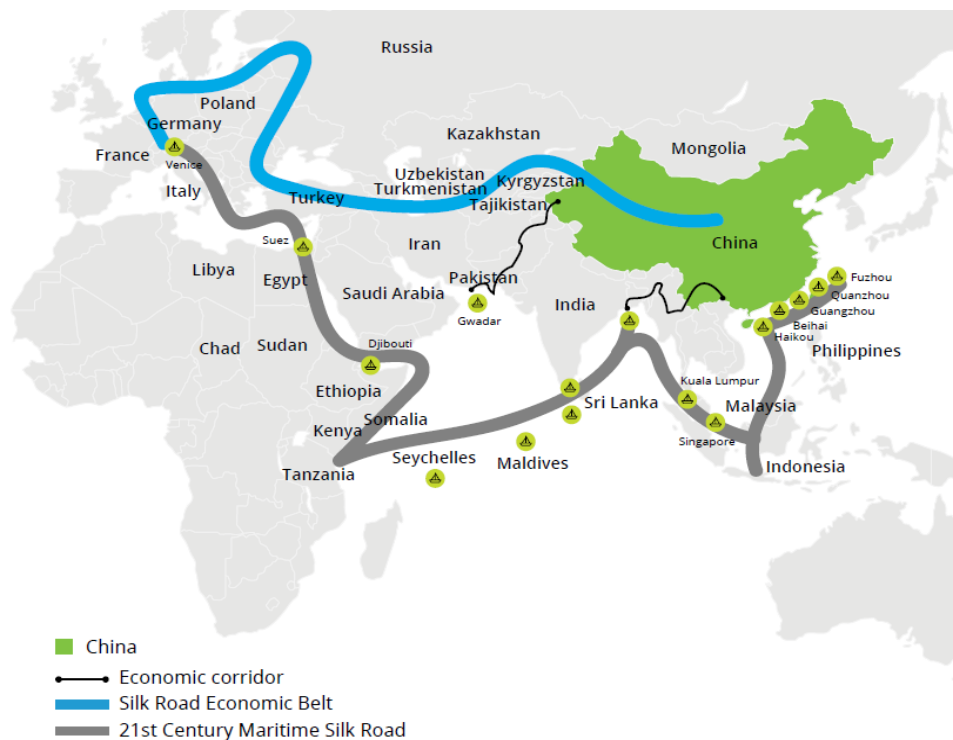
⁸ http://www.chinadaily.com.cn/business/2017-10/12/content_33165546.htm

3) ข้อริเริ่ม “หนึ่งแถบหนึ่งเส้นทาง” (Belt and Road Initiative: BRI)

ข้อริเริ่ม “หนึ่งแถบหนึ่งเส้นทาง” หรือ เส้นทางสายไหมศตวรรษที่ 21 เป็นยุทธศาสตร์ทางภูมิเศรษฐศาสตร์ (Geo-Economics)⁹ เชื่อมโยงจีนกับเอเชีย ยุโรป และแอฟริกา ได้ถูกบรรจุลงในธรรมนูญของพรรคคอมมิวนิสต์จีน ในคราวประชุมสมัชชาใหญ่ประชาชนจีน ครั้งที่ 19 เมื่อเดือนตุลาคม ค.ศ. 2017 ให้เป็นหนึ่งในนโยบายการพัฒนาที่สำคัญของประเทศ ที่ไม่ได้มีเฉพาะมิติของการเชื่อมโยงทางเศรษฐกิจกับภูมิภาคต่างๆ ทั่วโลกเท่านั้น หากยังมีนัยครอบคลุมไปถึงเรื่องการเมือง สังคม วัฒนธรรม

เส้นทางสายไหมศตวรรษที่ 21 ประกอบไปด้วยการเชื่อมโยงในสองเส้นทางที่สำคัญ คือ 1) เส้นทางคมนาคมทางบก (land-based Silk Road Economic Belt: SREB) และ 2) เส้นทางคมนาคมทางน้ำ (21st Maritime Silk Road :MSR) โดยมีเป้าหมายหลัก 5 ประการ¹⁰ คือ ความร่วมมือด้านนโยบายระหว่างประเทศ (Policy Coordination) โครงสร้างพื้นฐานด้านการเชื่อมโยง (Facilities Connectivity) การลดอุปสรรคด้านการค้า (Unimpeded Trade) การเชื่อมโยงด้านการเงิน (Financial Connectivity) และการสร้างความผูกพันระหว่างประชาชน (People-to-People Bonds) ตามเส้นทางของ BRI

แผนภาพที่ 2-6: แผนที่ภูมิภาคที่เชื่อมโยงกับ Belt and Road Initiative

ที่มา: Lowy Institute

⁹ Cai, Peter. “Understanding China’s Belt and Road Initiative”. Lowy Institute for International Policy. Australia, 2018, p.5-6

¹⁰ Deloitte Insight. “Embracing the BRI Ecosystem in 2018”. United Kingdom, 2018, p.8

จากแผนภาพข้างต้น นโยบาย BRI มีความเกี่ยวข้องกับประเทศต่างๆ ทั่วโลกทั้งทางตรงและทางอ้อมถึง 68 ประเทศ¹¹ คิดเป็นจำนวนของประชากรโลกถึง 4.4 พันล้านคน หรือร้อยละ 63.0 ของจำนวนประชากรโลกทั้งหมด และมีขนาดเศรษฐกิจคิดเป็นร้อยละ 40 ของเศรษฐกิจโลก เงินลงทุนในการพัฒนาเส้นทาง BRI นี้มาจากกองทุนเส้นทางสายไหม (Silk Road Fund) เป็นหลัก นอกจากนี้ จีนได้จัดตั้งธนาคารเพื่อการลงทุนโครงสร้างพื้นฐานเอเชีย (AIIB) เพื่อเสนอความช่วยเหลือด้านการเงินและแหล่งเงินทุนทางเลือกให้แก่ประเทศต่างๆ ในภูมิภาค สำหรับนำไปลงทุนพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานที่สำคัญ ทั้งด้านการขนส่ง พลังงาน โทรคมนาคม และโครงสร้างพื้นฐานอื่นๆ ซึ่งคาดว่าจะใช้งบประมาณถึงปีละ 9 แสนล้านเหรียญสหรัฐฯ เพื่อสนับสนุนการก่อสร้างในพื้นที่ต่างๆ ตามเส้นทางดังกล่าว ทั้งนี้ เมื่อเดือน พฤษภาคม ค.ศ. 2017 จีนได้จัดประชุมระดับสูงเวทีข้อริเริ่มเส้นทางสายไหมและเส้นทางสายไหมทางทะเลในศตวรรษที่ 21 ซึ่งมีตัวแทนของประเทศต่างๆ เข้าร่วมการประชุมดังกล่าว โดยรัฐบาลจีนได้เน้นย้ำความสำคัญของนโยบาย BRI และได้เพิ่มเงินลงทุนใน Silk Road Fund อีกมูลค่า 124,000 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ อีกด้วย

แผนภาพที่ 2-6: แผนที่แสดงเส้นทางรถไฟจากเมือง อู่ ไป มาดริด และ ลอนดอน

¹¹ <https://edition.cnn.com/2017/05/11/asia/china-one-belt-one-road-explainer/index.html>

ความพยายามที่รัฐบาลจีนในการเชื่อมโยงเส้นทาง BRI ได้เริ่มเห็นเป็นรูปธรรมแล้วหลายประการ โดยเส้นทางสายไหมทางบก มีการเชื่อมทางรถไฟไปถึงยุโรป โดยปัจจุบันจีนสามารถเชื่อมทางรถไฟกับ 15 เมืองใหญ่ในยุโรปได้แล้ว โดย 2 เส้นทางเชื่อมต่อที่สำคัญ คือ เส้นทาง อี้วู¹² – ลอนดอน ซึ่งมีระยะทางกว่า 12,000 กิโลเมตร ผ่าน 8 ประเทศ คือ คาซัคสถาน รัสเซีย เบลารุส โปแลนด์ เยอรมนี เบลเยียม ฝรั่งเศส และสหราชอาณาจักร เริ่มดำเนินการในปี ค.ศ. 2017 สามารถย่นระยะเวลาการขนส่งสินค้าจากจีนไปยุโรปเหลือเพียง 18 วันเท่านั้น และเส้นทางที่สอง (แผนภาพที่ 2-6) คือ เส้นทาง อี้วู – มาดริด ระยะทางกว่า 13,000 กิโลเมตร ใช้ระยะเวลาขนส่ง 21 วัน ซึ่งทั้งสองเส้นทางสามารถลดระยะเวลาและต้นทุนการขนส่งได้อย่างมาก โดยถ้าใช้การขนส่งทางทะเลจะต้องใช้เวลาขนส่งประมาณ 6 – 8 สัปดาห์ สำหรับเส้นทางสายไหมทางทะเล ปัจจุบันจีนได้เข้าไปร่วมมือพัฒนาท่าเรือน้ำลึกในหลายประเทศ อาทิ ท่าเรือน้ำลึกกวาดาร์ ประเทศปากีสถาน และท่าเรือฮาบีมโตตาในประเทศศรีลังกา รวมทั้งกำลังวางแผนโครงการพัฒนาท่าเรือในมัลดีฟ และแอฟริกาตะวันออก เป็นต้น

¹² เมืองอี้วู (Yiwu) อยู่ในมณฑลเจ้อเจียง ตั้งอยู่ทางตอนใต้ของมณฑลเซี่ยงไฮ้ 300 กิโลเมตร เป็นหนึ่งในเมืองที่เป็นศูนย์กลางการค้าส่งที่ใหญ่ที่สุดแห่งหนึ่งของจีน

บทที่ 3

ความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศไทยและสาธารณรัฐประชาชนจีน

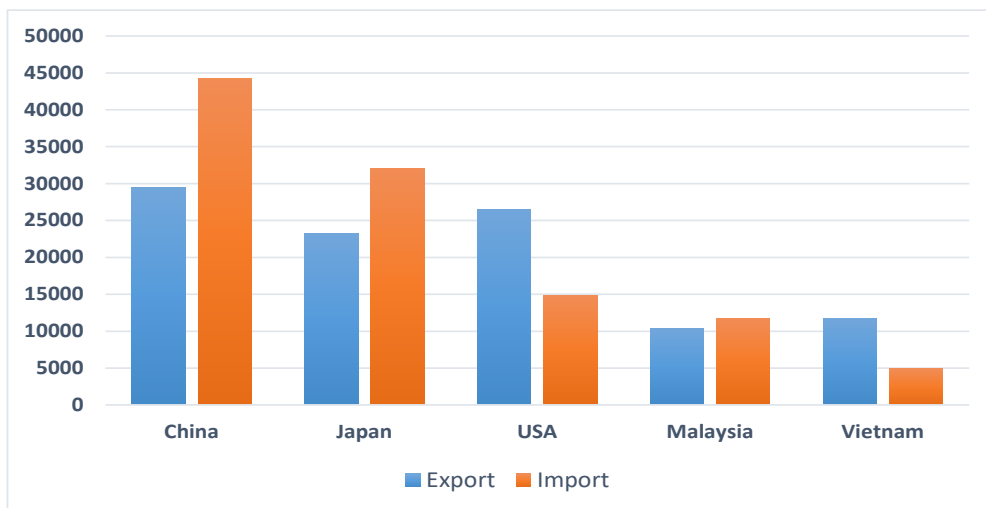
3.1 ภาพรวมความสัมพันธ์ด้านการค้าและการลงทุน

ไทยและจีน มีความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจมาอย่างยาวนาน โดยมีการแลกเปลี่ยน เดินทาง และค้าขายระหว่างกันมานานหลายศตวรรษ แต่ถ้านับความสัมพันธ์ระหว่างประเทศไทยและสาธารณรัฐประชาชนจีน ทั้งสองประเทศมีการสถาปนาความสัมพันธ์ทางการทูตมานานมากกว่า 4 ทศวรรษ ตั้งแต่วันที่ 1 กรกฎาคม พ.ศ. 2518 สำหรับความสัมพันธ์ทางด้านเศรษฐกิจและการค้าระหว่างกัน เริ่มพัฒนาขึ้นอย่างเป็นรูปธรรม ในปี พ.ศ. 2521¹ ซึ่งนับจากนั้นเป็นต้นมาความร่วมมือด้านเศรษฐกิจได้พัฒนาก้าวหน้าอย่างรวดเร็วและต่อเนื่องมาเป็นลำดับ

1) การค้าทวิภาคีระหว่าง 2 ประเทศ (Bilateral Trade)

สาธารณรัฐประชาชนจีน มีความสำคัญในฐานะคู่ค้าหลักที่สำคัญของไทย โดยในปี พ.ศ. 2560 จีนได้กลายเป็นคู่ค้าอันดับ 1 โดยเป็นทั้งตลาดส่งออกและแหล่งนำเข้าอันดับ 1 แชนหน้าประเทศญี่ปุ่น และสหรัฐอเมริกา ดังแสดงในแผนภาพที่ 3-1 ในขณะที่ไทยเป็นตลาดส่งออกลำดับที่ 15 และเป็นแหล่งนำเข้าลำดับที่ 10 ของจีน²

แผนภาพที่ 3-1: มูลค่าการส่งออก-นำเข้า 5 อันดับแรกประเทศคู่ค้าของไทย ปี พ.ศ. 2560 (หน่วย: ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ)

ที่มา: กระทรวงพาณิชย์

¹ พิธีสารว่าด้วยการจัดตั้งคณะกรรมการร่วมทางการค้าไทย-จีน (9 พฤศจิกายน 2521), กระทรวงพาณิชย์

² ข้อมูลจากกรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์

มูลค่าการค้ารวมระหว่างไทยและจีน ในระยะ 5 ปีที่ผ่านมา (พ.ศ. 2556 – 2560) มีมูลค่าเฉลี่ย 66,567.96 ล้านบาทเหรียญสหรัฐ และมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นทุกๆ ปี โดยในปี พ.ศ. 2560 มีมูลค่ารวม 73,670.43 ล้านบาทเหรียญสหรัฐ สำหรับรายละเอียดการส่งออก-นำเข้า มีดังนี้

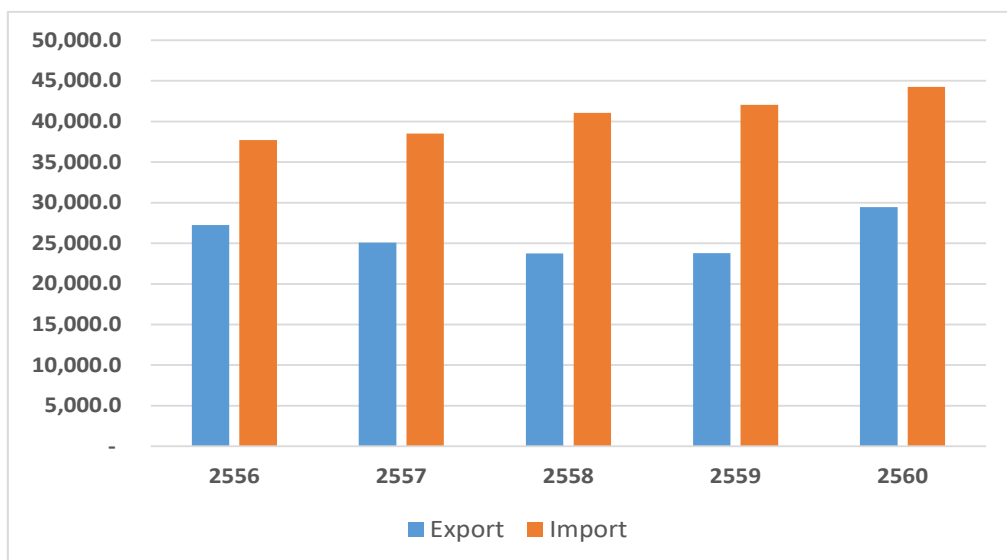
- การส่งออก (Export)

การส่งออกสินค้าจากไทยไปจีน ในระยะ 5 ปีที่ผ่านมา (พ.ศ. 2556 – 2560) มีมูลค่าเฉลี่ย 25,858.33 ล้านบาทเหรียญสหรัฐ โดยในปี พ.ศ. 2560 มีมูลค่า 29,443.05 ล้านบาทเหรียญสหรัฐ โดยสินค้าออกสำคัญที่ไทยส่งออกไปจีน ได้แก่ ยางพารา ผลิตภัณฑ์ยาง เม็ดพลาสติก เครื่องคอมพิวเตอร์และส่วนประกอบ เคมีภัณฑ์ ผลิตภัณฑ์มันสำปะหลัง ไม้และผลิตภัณฑ์ไม้ รถยนต์และส่วนประกอบ แผงวงจรไฟฟ้า น้ำมันสำเร็จรูป ผลไม้ เครื่องจักรกล ข้าว เป็นต้น

- การนำเข้า (Import)

การนำเข้าสินค้าของไทยจากจีน ในระยะ 5 ปีที่ผ่านมา (พ.ศ. 2556 – 2560) มีมูลค่าเฉลี่ย 40,711.63 ล้านบาทเหรียญสหรัฐ ซึ่งมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นทุกปี โดยในปี พ.ศ. 2560 มีมูลค่า 44,237.38 ล้านบาทเหรียญสหรัฐ โดยสินค้านำเข้าที่สำคัญของไทยจากจีน ได้แก่ เครื่องจักรไฟฟ้าและส่วนประกอบ เครื่องใช้ไฟฟ้าในบ้าน เครื่องจักรกลและส่วนประกอบ เคมีภัณฑ์ ส่วนประกอบและอุปกรณ์ยานยนต์ เครื่องคอมพิวเตอร์และส่วนประกอบ เหล็กและเหล็กกล้า สินแร่โลหะ ผลิตภัณฑ์จากพลาสติก ผลิตภัณฑ์โลหะ ผักและผลไม้ แผงวงจรไฟฟ้า เป็นต้น

แผนภาพที่ 3-2: มูลค่าการส่งออก-นำเข้า ระหว่างไทยและจีน ปี พ.ศ. 2556 - 2560 (หน่วย: ล้านบาทเหรียญสหรัฐ)

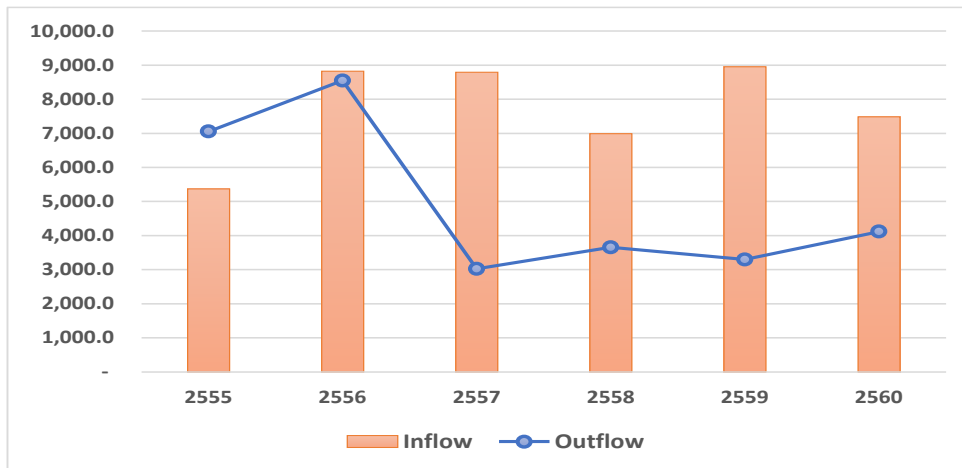

ที่มา: กระทรวงพาณิชย์

2) การลงทุนทางตรง (Foreign Direct Investment: FDI)

ไทยและจีนมีการลงทุนทางตรงระหว่างกันในระดับที่สูง โดยมีมูลค่ารวมเฉลี่ยมากกว่า 12,000 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ จากข้อมูลแผนภาพที่ 3-3 ในช่วงปี พ.ศ. 2555 – 2560 การลงทุนทางตรงจากจีนมาไทย (FDI Inflow) มีมูลค่าเฉลี่ย 8,208.97 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ ในขณะที่การลงทุนทางตรงของไทยไปจีน (FDI Outflow) มีมูลค่าเฉลี่ย 4,528.22 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ

แผนภาพที่ 3-3: มูลค่าการลงทุนทางตรงระหว่างไทยและจีน ปี พ.ศ. 2555 - 2560 (หน่วย: ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ)

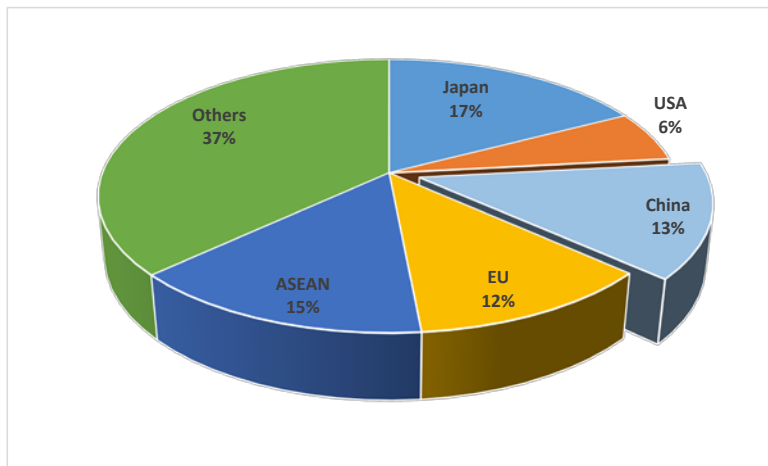
ที่มา: ธนาคารแห่งประเทศไทย

ในปี พ.ศ. 2560 จีนเข้ามาลงทุนทางตรงในไทยมีมูลค่า 7,482.93 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ หรือคิดเป็นร้อยละ 13 ของการลงทุนโดยตรงทั้งหมดของไทย ซึ่งเป็นอันดับ 2 รองจากประเทศญี่ปุ่นเท่านั้น ดังแสดงในแผนภาพที่ 3-4 โดยธุรกิจของจีนรายสำคัญที่เข้ามาลงทุนในประเทศไทย³ อาทิ บริษัท Gordon Brother (Shenzhen Brother Gao Deng Group) บริษัทอสังหาริมทรัพย์รายใหญ่ของจีน, บริษัท Zhong Ce Rubber ผู้ผลิตล้อยางรถยนต์ใหญ่ที่สุดของจีน, บริษัท Huawei บริษัทสื่อสารโทรคมนาคม, และบริษัท Haier Electric ผู้ผลิตเครื่องใช้ไฟฟ้า เป็นต้น

ในขณะที่วิสาหกิจไทยไปลงทุนที่จีนมีมูลค่า 4,116.15 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ โดยธุรกิจไทยรายสำคัญที่เข้าไปลงทุนในจีน ประกอบด้วย บริษัทเจริญโภคภัณฑ์ (CP) บริษัทมิตรผล ธนาคารกสิกรไทย ไทยเพรซิเดนทึ่ ฟู้ดส์ กระทิ้งแดง และ บริษัทสหยูเนี่ยน เป็นต้น

³ ข้อมูลจากกรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์

แผนภาพที่ 3-4: สัดส่วนการลงทุนทางตรงจากต่างประเทศมาไทย จำแนกตามประเทศผู้ลงทุนสำคัญ พ.ศ. 2560

ที่มา: ธนาคารแห่งประเทศไทย

3.2 กลไกความร่วมมือทางเศรษฐกิจที่สำคัญระหว่างประเทศไทยและสาธารณรัฐประชาชนจีน

ไทยและจีนมีกลไกความร่วมมือทางเศรษฐกิจในหลายระดับ ทั้งในระดับทวิภาคี พหุภาคี และระดับท้องถิ่น ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อการส่งเสริมความร่วมมือและแก้ไขปัญหาอุปสรรคร่วมกัน โดยกลไกความร่วมมือที่สำคัญ ประกอบด้วย

1) คณะกรรมการร่วมว่าด้วยการค้า การลงทุน และความร่วมมือทางเศรษฐกิจ (Joint Committee: JC เศรษฐกิจ) ระหว่างไทย-จีน เป็นกลไกในระดับทวิภาคีระดับรองนายกรัฐมนตรีด้านเศรษฐกิจ ซึ่งเกี่ยวข้องกับการกำหนดทิศทางการปฏิสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจระหว่างไทย-จีน ครอบคลุมในประเด็นด้านต่างๆ ประกอบด้วย การค้าและการลงทุนทวิภาคี การค้าด้านการเกษตร การเชื่อมโยงโครงสร้างพื้นฐาน การเชื่อมโยงด้านดิจิทัล วิทยาศาสตร์เทคโนโลยีและนวัตกรรม การท่องเที่ยว การเงิน การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ความร่วมมือระดับท้องถิ่น และการบูรณาการเศรษฐกิจระดับภูมิภาค โดยทั้งสองประเทศมีการตั้งเป้าหมายการค้าทวิภาคีระหว่างกัน ที่ 120,000 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ ภายในปี พ.ศ. 2563 รวมทั้งการส่งเสริมความร่วมมือใน 10 อุตสาหกรรมเป้าหมาย และการลงทุนในพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก (EEC) เป็นต้น

2) คณะกรรมการร่วมกำกับการดำเนินงานภายใต้ความตกลงการค้าเสรีอาเซียน – จีน (ACFTA-JC)⁴ เป็นกลไกในระดับพหุภาคี ในการเจรจาความตกลงว่าด้วยความร่วมมือทางเศรษฐกิจภายใต้ ACFTA ซึ่งการจัดตั้ง ACFTA ช่วยส่งเสริมให้การค้าและการลงทุนระหว่างอาเซียนและจีนมีการขยายตัวเพิ่มขึ้นหลายเท่าตัว และขณะนี้ ทั้งอาเซียนและจีน ได้ดำเนินการการบังคับใช้พิธีสารเพื่อแก้ไขกรอบความตกลงว่าด้วยความร่วมมือทางเศรษฐกิจอาเซียน-จีน มีสาระสำคัญครอบคลุมการปรับปรุงด้านการค้าสินค้า การค้าบริการ

⁴ อาเซียนและจีน สถาปนาความร่วมมือกันในปี พ.ศ. 2534 และมีการลงนามข้อตกลงเขตการค้าเสรีอาเซียน – จีน (ASEAN-China Free Trade Area: ACFTA) เมื่อวันที่ 4 พฤศจิกายน พ.ศ. 2547

การลงทุน ความร่วมมือทางเศรษฐกิจและด้านเทคนิค โดยปัจจุบันอยู่ในขั้นตอนการรอการให้สัตยาบันจากประเทศสมาชิกทั้งหมดก่อนบังคับใช้ ซึ่งทั้งอาเซียนและจีนมีเป้าหมายในการขยายมูลค่าร่วมกันที่ 1 ล้านล้านเหรียญสหรัฐฯ และการลงทุนทางตรงที่ 150 พันล้านเหรียญสหรัฐฯ ภายในปี พ.ศ. 2563

3) คณะทำงานไทยกับมณฑลของจีน เป็นกลไกระดับท้องถิ่น/มณฑล เพื่อสนับสนุนความร่วมมือในด้านต่างๆ อาทิ ด้านเศรษฐกิจ วัฒนธรรม การเชื่อมโยง การขนส่ง และด้านอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง ระหว่างไทยและมณฑลเป้าหมาย อาทิ คณะทำงานไทย-กวางตุ้ง คณะทำงานไทย-กวางซี และคณะทำงานไทย (ภาคเหนือ) - ยูนนาน เป็นต้น

บทที่ 4

การพัฒนาความเชื่อมโยงด้านอุตสาหกรรมกับสาธารณรัฐประชาชนจีนรายมณฑล

สาธารณรัฐประชาชนจีน เป็นประเทศที่มีขนาดใหญ่เป็นอันดับ 3 ของโลก แบ่งเขตการปกครองระดับมณฑล 31 แห่ง (ประกอบไปด้วย 22 มณฑล 5 เขตปกครองตนเอง และ 4 เทศบาลนคร) และ 2 เขตบริหารพิเศษ (ฮ่องกง และมาเก๊า) จึงทำให้จีนมีความหลากหลายในเชิงพื้นที่ค่อนข้างมาก แต่ละเขตการปกครองมีความแตกต่างทั้งด้านทรัพยากร สาขาการผลิตที่เชี่ยวชาญ กฎระเบียบ รวมทั้งวัฒนธรรมประเพณี ดังนั้น การศึกษาเศรษฐกิจจีนในระดับรายมณฑลจะทำให้เข้าใจและสร้างความเชื่อมโยงด้านอุตสาหกรรมได้ชัดเจนเหมาะสมกับพื้นที่นั้นๆ ได้ดียิ่งขึ้น

4.1 การคัดเลือกมณฑลเป้าหมายในการทำการศึกษา

ในการศึกษาครั้งนี้ จะทำการคัดเลือกพื้นที่เป้าหมาย 1 มณฑลที่มีศักยภาพในการพัฒนาความเชื่อมโยงด้านอุตสาหกรรมกับสาธารณรัฐประชาชนจีน โดยใช้เกณฑ์การคัดเลือก 3 ประการ คือ

- 1) เป็นพื้นที่/มณฑล ที่สำนักงานเศรษฐกิจอุตสาหกรรม (สศอ.) ยังไม่เคยทำการศึกษา ทั้งนี้ สศอ. ได้เคยทำการศึกษาร่วมมือด้านอุตสาหกรรมกับประเทศจีนรายมณฑลจำนวน 2 ระยะ คือ ระยะที่ 1: พ.ศ. 2557 และ ระยะที่ 2: พ.ศ. 2559 ครอบคลุม 8 มณฑล คือ อันฮุย หูเป่ย์ เสฉวน ซานตง เจียงซู เจ้อเจียง ฝูเจี้ยน กวางตุ้ง และ 2 เทศบาลนคร คือ เซี่ยงไฮ้ และฉงชิ่ง
- 2) เป็นพื้นที่ตามแนวเส้นทาง Belt and Road Initiative (BRI) ซึ่งเป็นยุทธศาสตร์หลักในการเชื่อมเศรษฐกิจจีนเข้ากับภูมิภาคต่างๆ ซึ่งหากมณฑลเป้าหมายอยู่บนเส้นทาง หรือใกล้เคียงกับเส้นทาง BRI จะเป็นการสะดวกในการสร้างความเชื่อมโยงระหว่างกัน
- 3) เป็นพื้นที่ที่มีศักยภาพด้านการค้าชายแดนของจีนกับประเทศไทย ซึ่งสำคัญต่อการกระจายสินค้าของไทยไปสู่ตลาดภายในของจีน

จากการพิจารณาในเบื้องต้น เขตปกครองตนเองกว่างซี (จ้วง) เป็นพื้นที่ที่เหมาะสมในการดำเนินการศึกษา เนื่องจากเป็นพื้นที่ที่ สศอ. ยังไม่เคยทำการศึกษา และอยู่บนแนว BRI โดยเฉพาะเส้นทางสายไหมทางทะเล (21st Maritime Silk Road) รวมทั้งเป็นพื้นที่การค้าชายชายแดน (Border Trade Area) ที่สำคัญของจีนตอนใต้ นอกจากนี้ กว่างซียังมีข้อได้เปรียบทางภูมิศาสตร์ เพราะมีช่องทางการเชื่อมต่อกับไทยและอาเซียนหลายด้าน ครอบคลุมทั้งทางบก ทางน้ำ และทางอากาศอีกด้วย ดังนั้น การศึกษานี้จะมุ่งศึกษาการเชื่อมโยงด้านอุตสาหกรรมของไทยกับกว่างซี เพื่อให้เข้าใจถึงข้อมูลด้านเศรษฐกิจ การค้า สาขาอุตสาหกรรม นโยบายที่สำคัญ ที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาความร่วมมือระหว่างกัน

4.2 เขตปกครองตนเองกว่างซี (จ้วง)¹

1) ภาพรวมทั่วไป²

กว่างซี (จ้วง) เป็นเขตปกครองตนเองระดับมณฑลแห่งเดียวของจีนที่มีทางออกทะเล ตั้งอยู่ทางตอนใต้ของสาธารณรัฐประชาชนจีน ติดกับประเทศเวียดนาม และทะเลจีนใต้ มีพื้นที่ 233,660 ตารางกิโลเมตร (ประมาณร้อยละ 46 ของไทย) มีประชากรประมาณ 56 ล้านคน (ปี 2560) โดยมีประชากรชนชาติอื่น (ร้อยละ 62) ชนชาติจ้วง (ร้อยละ 34) นอกนั้นเป็นชนกลุ่มน้อยอื่นๆ แบ่งการปกครองออกเป็น 14 เมือง โดยมีนครหนานหนิง เป็นเมืองเอก ทั้งนี้ รัฐบาลจีนได้กำหนดให้กว่างซีเป็นประตูสู่ภูมิภาคอาเซียนของจีน โดยมีความเชื่อมโยงกับอาเซียนโดยตรงทั้งทางบก ทางทะเล และทางอากาศ

แผนภาพที่ 4-1: แผนที่แสดงความเชื่อมโยงระหว่างกว่างซีและอาเซียน

ที่มา: ศูนย์ข้อมูลเพื่อธุรกิจไทยในจีน สถานกงสุลใหญ่ ณ นครหนานหนิง

กว่างซี เป็นมณฑลที่มีขนาดเศรษฐกิจใหญ่เป็นอันดับที่ 17 ของจีน มีการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจในเกณฑ์ที่สูง โดยในปี พ.ศ. 2560 มีอัตราการเจริญเติบโตร้อยละ 7.3 และมีมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวม (GDP) 309.5 พันล้านเหรียญสหรัฐ (ประมาณร้อยละ 68 ของ GDP ประเทศไทย) อุตสาหกรรมหลักประกอบด้วย

¹ จีนมีเขตปกครองตนเอง (Autonomous Region) เทียบเท่ามณฑล จำนวน 5 เขต คือ กว่างซี (จ้วง) มองโกเลียใน หิงชี่เย่ (หุย) ซินเจียงอุยกูร์ และทิเบต ซึ่งเพื่อความสะดวก ในการศึกษานี้บางครั้งจะใช้คำว่ามณฑลแทนเขตปกครองตนเอง

² ศูนย์ข้อมูลเพื่อธุรกิจไทยในจีน สถานกงสุลใหญ่ ณ นครหนานหนิง

การถลุงและแปรรูปแร่ พลังงานไฟฟ้า เคมีภัณฑ์ และการแปรรูปเกษตรและอาหาร โดยเฉพาะการผลิตและแปรรูปน้ำตาลจากอ้อย กว่างซีเป็นแหล่งผลิตที่ใหญ่ที่สุดของจีน สามารถผลิตได้คิดเป็นร้อยละ 60 ของประเทศ

การค้าของกว๋างซีกับต่างประเทศ ในปี พ.ศ. 2560 มีมูลค่า 58,669.8 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ เป็นการส่งออก 28,151.7 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ และการนำเข้า 30,518.1 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ สินค้าส่งออกที่สำคัญ ประกอบด้วย สิ่งทอและเครื่องนุ่งห่ม น้ำมันที่ใช้ในอุตสาหกรรม อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ เป็นต้น สำหรับสินค้านำเข้าที่สำคัญ ประกอบด้วย ถั่วเหลือง สินแร่ ถ่านหิน น้ำมันปิโตรเลียม และชิ้นส่วนอิเล็กทรอนิกส์ เป็นต้น

2) ความสัมพันธ์ระหว่างไทยและกว๋างซี

ไทยและกว๋างซี มีความใกล้ชิดกันหลายด้าน ทั้งด้านเชื้อชาติ เศรษฐกิจ สังคม โดยด้านวัฒนธรรม โดยเฉพาะชาวจีนนั้นมีความคล้ายคลึงกับไทย โดยเฉพาะภาษาที่ใช้ที่บางคำใช้ศัพท์คำเดียวกันหรือใกล้เคียงกัน ทำให้กว๋างซีเป็นมณฑลที่มีนักศึกษาจีนเรียนภาษาไทยมากที่สุด ในแต่ละปีมีนักศึกษากว่า 2,200 คน มาเรียนต่อที่ประเทศไทย นอกจากนี้ ในส่วนของการคมนาคม มีเส้นทางทางบกเชื่อมต่อกันถึง 3 เส้นทางหลัก ซึ่งมีระยะทางจากกรุงเทพฯ ระหว่าง 1,700 – 1,900 กิโลเมตร ประกอบด้วยเส้นทาง R8 (กรุงเทพฯ-หนองคาย-นครพนม) เส้นทาง R9 (กรุงเทพฯ-มุกดาหาร-นครพนม) และเส้นทาง R12 (กรุงเทพฯ-นครพนม-นครพนม)

แผนที่ 4-2: แผนที่แสดงเส้นทางบกเชื่อมประเทศไทยไปกว๋างซี

ที่มา: กุลภา โสรัตน์ และคณะ³

³ อ้างใน รายงานฉบับสมบูรณ์โครงการวิเคราะห์และเผยแพร่ข้อมูลเกี่ยวกับการใช้ประโยชน์ท่าเรือรอบอ่าวเป๋ยปู เขตปกครองตนเองกว๋างซีจ้วง สนับสนุนโดยสถานกงสุลใหญ่ ณ นครหนานหนิง, 2560, หน้า 3

สำหรับการคมนาคมทางอากาศ มีเส้นทางให้บริการจาก 4 จังหวัด คือ กรุงเทพฯ (สุวรรณภูมิ และ ดอนเมือง) ระยอง (อู่ตะเภา) เชียงใหม่ และภูเก็ต ไปกว่างซี โดยมีสายการบินให้บริการ เช่น Thai Air Asia, Nok Air, China Southern Airlines เป็นต้น ในส่วนของการเชื่อมโยงทางทะเล ไทยมีการเชื่อมโยงไปท่าเรือหลักที่สำคัญของกว่างซีรอบอ่าวเป่ย์ปู้ (หรือ อ่าวตังเกี๋ย) ได้แก่ ท่าเรือฝางเฉิงก่าง (เน้นสินค้าเทกอง)⁴ ท่าเรือชินโจว (เน้นสินค้าตู้คอนเทนเนอร์) และท่าเรือเป่ย์ไห่ (เน้นการขนส่งผู้โดยสารและท่องเที่ยว) ดังแสดงในแผนภาพที่ 4-3

แผนภาพที่ 4-3: กว่างซีและเขตเศรษฐกิจอ่าวเป่ย์ปู้

ที่มา: ศูนย์ข้อมูลเพื่อธุรกิจไทยในจีน

สำหรับความร่วมมือด้านเศรษฐกิจระหว่างไทยและกว่างซี พบว่า การค้าระหว่างกันมีการขยายตัวอย่างต่อเนื่อง โดยในปี พ.ศ. 2560 มีมูลค่าการค้ารวม 706 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ (คิดเป็นร้อยละ 1 ของยอดการค้ารวมไทย-จีน) โดยไทยส่งออกไปกว่างซีมูลค่า 380 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ และนำเข้าจากกว่างซี 326 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ ทั้งนี้ สินค้าออกที่สำคัญของไทย อาทิ พุรีน ฮาร์ดดิสก์ไดรฟ์ มังคุด น้ำตาลอ้อย แป้งมันสำปะหลัง แผนงวงจระ ยางและน้ำยาง เป็นต้น สำหรับสินค้าสำคัญที่ไทยนำเข้า อาทิ กรดฟอสฟอริกที่ใช้ในอาหาร เครื่องจักรที่ใช้ผลิตน้ำตาล แร่สตีไทต์ธรรมชาติ⁵ แผ่นเหล็กอัลลอยด์ ซิลิคอน รถตัก เป็นต้น ยิ่งกว่านั้น กว่างซียังเป็นแหล่งนำเข้าและกระจายสินค้าไทยในภาคตะวันตกของจีน และเป็นแหล่งการลงทุนและการเชื่อมโยงเศรษฐกิจที่มีศักยภาพของไทย ผ่านความร่วมมือต่างๆ อาทิ ความร่วมมือเศรษฐกิจในอนุภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขง (Great Mekong Sub Region: GMS) และความร่วมมือเศรษฐกิจอ่าวเป่ย์ปู้

⁴ สินค้าเทกอง (Bulk Cargo) หมายถึงสินค้าทั้งของแข็งและของเหลวที่ขนส่งคราวละมากๆ โดยไม่มีภาชนะบรรจุสินค้า ใช้วิธีขนส่งโดยเทสินค้าลงในระวางเรือใหญ่ เช่น เมล็ดพืช น้ำตาล ถ่านหิน น้ำมันปิโตรเลียม เป็นต้น

⁵ แร่สตีไทต์ (Steatite) ใช้เป็นวัสดุในอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ และอุตสาหกรรมเซรามิก

ในส่วนของการลงทุนระหว่างกัน ในปี พ.ศ. 2559 ไทยเข้าไปลงทุนในกว่างซีรวม 126 โครงการ คิดเป็นมูลค่าการลงทุน 289 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ ขณะที่กว่างซีมีการลงทุนในไทย 17 โครงการ เป็นมูลค่าการลงทุน 102 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ โดยธุรกิจสำคัญของไทยในกว่างซี ได้แก่ เครื่องน้ำตาลมิตรผล ซึ่งมีการลงทุนในโรงงานน้ำตาล ปู๋ย และโรงไฟฟ้า เครือเจริญโภคภัณฑ์ (CP) มีการลงทุนในอาหารสัตว์ อาหารปลาและกุ้ง และ ปศุสัตว์ กลุ่มโรงไฟฟ้าราชบุรี มีการร่วมทุนในโครงการโรงไฟฟ้านิวเคลียร์ เป็นต้น นอกจากนี้ ไทยและกว่างซี ยังได้ร่วมมือพัฒนานิคมอุตสาหกรรมอุตสาหกรรมจีน (ฉงจั่ว) - ไทย ตั้งอยู่ทางตะวันตกเฉียงเหนือของกว่างซี มีพื้นที่กว่า 100 ตารางกิโลเมตร ซึ่งมีแผนจะยกระดับเป็นนิคมอุตสาหกรรมระดับชาติของจีนต่อไปในอนาคต

4.3 การพัฒนาความเชื่อมโยงด้านอุตสาหกรรมกับเขตปกครองพิเศษกว่างซี

การคัดเลือกอุตสาหกรรมเป้าหมาย

ในขั้นตอนนี้ จะดำเนินการศึกษาใน 2 ขั้นตอน คือ ขั้นแรกศึกษาการเชื่อมโยงในระดับภาพรวม และเมื่อได้ข้อมูลในเบื้องต้น ขั้นที่สองก็จะศึกษาลงในระดับรายมณฑล เพื่อให้การพัฒนาความเชื่อมโยงมีความสอดคล้องกัน จากนั้นจะทำการคัดเลือกอุตสาหกรรมเป้าหมายจากข้อมูลดังกล่าว ดังนี้

1) ความเชื่อมโยงอุตสาหกรรมในระดับภาพรวม

ในขั้นตอนแรก เราจะเปรียบเทียบนโยบายการพัฒนาอุตสาหกรรมของไทย 10 อุตสาหกรรมเป้าหมาย (S-Curve) และ Made in China (MIC) 2025 ของสาธารณรัฐประชาชนจีน เพื่อให้ทราบถึงอุตสาหกรรมเป้าหมายที่แต่ละประเทศให้ความสำคัญว่ามีอุตสาหกรรมใดบ้างที่มีความสอดคล้อง หรือสามารถสร้างความเชื่อมโยงกันได้ ซึ่งจากการศึกษาเราพบว่า มี 6 อุตสาหกรรมเป้าหมาย S-Curve สามารถเชื่อมโยงกับ 5 อุตสาหกรรมเป้าหมาย MIC 2025 ดังแสดงในตารางที่ 4-1

ตารางที่ 4-1: ความเชื่อมโยงอุตสาหกรรมระหว่าง MIC 2025 และ 10 อุตสาหกรรม S-Curve

Made in China 2025		10 อุตสาหกรรม S-Curve
- New energy and energy saving vehicles	↔	- ยานยนต์แห่งอนาคต
- New generation information technology	↔	- ดิจิทัล
- High-end computerized machines and robot	↔	- หุ่นยนต์ - อิเล็กทรอนิกส์อัจฉริยะ
- Space and Aviation	↔	- การบินและโลจิสติกส์
- Biopharma and high-tech medical devices	↔	- การแพทย์ครบวงจร

2) การเชื่อมโยงในระดับรายมณฑล

ในขั้นตอนนี้ จะศึกษานโยบายการพัฒนาอุตสาหกรรมของเขตปกครองตนเองกว่างซี⁶ ในปัจจุบันและแนวโน้มในอนาคต โดยมีรายละเอียดดังนี้

- ในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมระยะ 5 ปี ของจีน ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2559 – 2563) รัฐบาลกว่างซีได้กำหนดอุตสาหกรรมเชิงยุทธศาสตร์ที่เป็นอุตสาหกรรมอนาคต จำนวน 6 สาขา ได้แก่ เทคโนโลยีสารสนเทศสมัยใหม่ อุปกรณ์อัจฉริยะ (Smart Equipment) อุตสาหกรรมการประหยัดพลังงานและอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม การผลิตวัสดุใหม่ รถยนต์พลังงานทางเลือก และอุตสาหกรรมเพื่อสุขภาพ ซึ่งรัฐบาลกว่างซีตั้งเป้าหมายว่าเมื่อสิ้นสุดแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 13 อุตสาหกรรมเหล่านี้จะมีมูลค่าเพิ่ม 50 พันล้านเหรียญสหรัฐ หรือร้อยละ 15 ของ GDP ของมณฑล และในภายในปี ค.ศ. 2025 ศักยภาพของอุตสาหกรรมทั้ง 6 สาขาของกว่างซีจะก้าวมาอยู่ในระดับกลาง-บนของประเทศ

- ในปี พ.ศ. 2561 รัฐบาลกว่างซี ได้ออกแผนปฏิรูปโครงสร้างอุตสาหกรรมของมณฑล ให้ก้าวสู่ระบบอุตสาหกรรมสมัยใหม่ โดยมุ่งเน้นในอุตสาหกรรม 8 สาขา ภายใต้รหัส 4 + 1 + 3 ซึ่งเป็นการผสมผสานระหว่างอุตสาหกรรมพื้นฐานของมณฑลและอุตสาหกรรมเกิดใหม่ (Emerging Industry)

(1) “รหัส 4” คือ การมุ่งพัฒนาอุตสาหกรรมเสาหลัก 4 สาขา ซึ่งเป็นอุตสาหกรรมที่เป็นพื้นฐานดั้งเดิมของกว่างซี ด้วยการต่อยอดและขยายห่วงโซ่อุตสาหกรรมเพื่อเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจ ประกอบด้วย 1) อุตสาหกรรมน้ำตาล ที่มุ่งสู่อุตสาหกรรมสมัยใหม่แบบครบวงจรและเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม 2) อุตสาหกรรมอลูมิเนียม ด้วยการส่งเสริมการแปรรูปเชิงลึกเพื่อรองรับอุตสาหกรรมชั้นกลาง-สูง เช่น อากาศยานและอวกาศ การคมนาคมระบบราง การเดินเรือ เป็นต้น 3) อุตสาหกรรมเครื่องจักรกล พัฒนาเพื่อรองรับอุตสาหกรรมเกิดใหม่ต่างๆ และ 4) อุตสาหกรรมถลุงโลหะ โดยเน้นอุตสาหกรรมเหล็กกล้า เหล็กกล้าไร้สนิม และแมงกานีส

(2) “รหัส 1” คือ การผลักดันให้อุตสาหกรรมยานยนต์ ซึ่งกำลังก้าวมาเป็นอุตสาหกรรมหลักที่สำคัญของกว่างซี ให้มีการพัฒนาแบบผสมผสานระหว่างรถยนต์ที่ใช้เชื้อเพลิงฟอสซิลและรถยนต์พลังงานทางเลือก ซึ่งรัฐบาลกว่างซีตั้งเป้าหมายในปี พ.ศ. 2563 จะก้าวขึ้นเป็นมณฑลชั้นนำในการผลิตรถยนต์และชิ้นส่วนยานยนต์ของประเทศ

(3) “รหัส 3” คือ การส่งเสริมการพัฒนาอุตสาหกรรมเกิดใหม่ 3 สาขา ประกอบด้วย 1) อุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์และเทคโนโลยีสารสนเทศ ด้วยการส่งเสริมการพัฒนานวัตกรรมทางเทคโนโลยี 2) อุตสาหกรรมชีวเภสัชภัณฑ์ (Biopharmaceutical)⁷ โดยมุ่งพัฒนาการผลิตยาแผนโบราณของชนพื้นเมือง ยาแผนปัจจุบัน และอุปกรณ์การแพทย์ และ 3) อุตสาหกรรมวัสดุใหม่ มุ่งสร้างความแข็งแกร่งให้กับการผลิตวัสดุชนิดใหม่ เช่น โลหะที่ไม่ใช่เหล็ก (Non-ferrous Metal) วัสดุจากแร่หายาก (Rare Earth) เป็นต้น

⁶ ข้อมูลจากศูนย์ข้อมูลเพื่อธุรกิจไทยในจีน สถานกงสุลใหญ่ ณ นครหนานหนิง

⁷ ชีวเภสัชภัณฑ์ เป็นเวชภัณฑ์ หรือยาที่ถูกผลิตขึ้นจากสิ่งมีชีวิตด้วยกระบวนการเทคโนโลยีชีวภาพ เช่น วัคซีน ส่วนประกอบของโลหิต (blood components) โปรตีนเพื่อการรักษา (therapeutic proteins) เป็นต้น

จากการศึกษาเราสามารถคัดเลือกอุตสาหกรรมเป้าหมายในการพัฒนาความเชื่อมโยงด้านอุตสาหกรรมเป็น 2 กลุ่ม กลุ่มแรกคือกลุ่มอุตสาหกรรมศักยภาพที่เป็นอุตสาหกรรมนำร่อง และกลุ่มที่สอง คือกลุ่มอุตสาหกรรมที่ควรพัฒนาความเชื่อมโยงกันในอนาคต ที่ควรพัฒนาต่อยอดความเชื่อมโยงในอนาคต โดยมีรายละเอียด ดังนี้

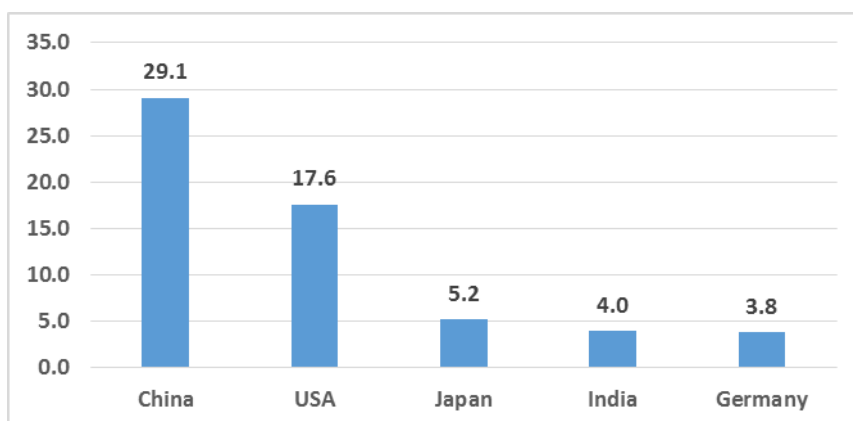
1. อุตสาหกรรมศักยภาพนำร่อง

อุตสาหกรรมนำร่องที่เหมาะสมในการพัฒนาความร่วมมือระหว่างไทยและกวางซี ประกอบไปด้วย 2 กลุ่มอุตสาหกรรม คือ 1) อุตสาหกรรมยานยนต์และชิ้นส่วน และยานยนต์สมัยใหม่ และ 2) อุตสาหกรรมน้ำตาลสมัยใหม่ ซึ่งในแต่ละอุตสาหกรรม เราจะวิเคราะห์ SWOT Analysis เพื่อหาความเชื่อมโยงและแนวทางในการสร้างความร่วมมือระหว่างกัน ดังนี้

1.1 อุตสาหกรรมยานยนต์และชิ้นส่วน และยานยนต์สมัยใหม่

ประเทศไทยเป็นศูนย์กลางการผลิตยานยนต์และชิ้นส่วนของภูมิภาค (Regional Hub) โดยในปี พ.ศ. 2560 ไทยมีการผลิตยานยนต์เป็นอันดับที่ 12 ของโลก และเป็นอันดับ 5 ของเอเชีย รองจาก จีน ญี่ปุ่น อินเดีย และเกาหลีใต้ ด้วยอัตราการผลิตจำนวนกว่า 2 ล้านคัน ในขณะที่สาธารณรัฐประชาชนจีน ได้พัฒนาเป็นทั้งผู้ผลิตและแหล่งตลาดยานยนต์ที่ใหญ่ที่สุดในโลก โดยมียอดขายรถยนต์เป็นอันดับ 1 แซงหน้าสหรัฐอเมริกา และญี่ปุ่น ด้วยยอดขายกว่า 29.1 ล้านคัน จากยอดขายรถยนต์ทั้งหมดของโลกที่ 96.8 ล้านคัน ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 38 ของยอดขายรถยนต์ของโลก (แผนภาพที่ 4-4)

แผนภาพที่ 4-4: 5 อันดับประเทศที่มียอดขายรถยนต์สูงสุด ปี พ.ศ. 2560 (หน่วย: ล้านคัน)

ที่มา: OICA, 2018

ทั้งนี้ อุตสาหกรรมยานยนต์ฯ เป็นอุตสาหกรรมเป้าหมายของทั้งไทยและจีนในระดับภาพรวม และยังเป็นอุตสาหกรรมหลักที่มณฑลกวางซีตั้งเป้าไว้ในแผนปฏิรูปโครงสร้างอุตสาหกรรม ปี พ.ศ. 2561 ซึ่งข้อมูลจากศูนย์ข้อมูลเพื่อธุรกิจไทยในจีน สถานกงสุลใหญ่ ณ นครหนานหนิง รายงานว่า ปี พ.ศ. 2560 กวางซีผลิตรถยนต์ได้จำนวน 2.53 ล้านคัน คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 8.7 ของการผลิตทั้งประเทศ โดยเฉพาะเมืองหลัวโจวเป็นเมืองที่มีการผลิตรถยนต์มากเป็นอันดับ 3 ของประเทศ รองจาก นครฉงชิ่ง และ นครเซี่ยงไฮ้ เท่านั้น

ตารางที่ 4-2: SWOT Analysis ของอุตสาหกรรมยานยนต์และชิ้นส่วน และยานยนต์สมัยใหม่มณฑลกว่างซี

จุดแข็ง (Strength) 1. เป็นหนึ่งในอุตสาหกรรมหลักและอุตสาหกรรมเป้าหมายของมณฑล 2. มีอัตราค่าจ้างต่ำ โดยค่าจ้างขั้นต่ำ = 1,500 หยวน หรือประมาณ 7,500 บาท ต่อเดือน (ต่ำกว่าอัตราค่าแรงขั้นต่ำเฉลี่ยของประเทศจีน) 3. เป็นศูนย์กลางการผลิตรถยนต์ทางตอนใต้ของประเทศ และมีอุตสาหกรรมสนับสนุนที่สำคัญ เช่น อุตสาหกรรมเหล็กและเหล็กกล้า 4. มีท่าเรือที่สำคัญบริเวณรอบอ่าวเป่ย์ปู้ 5. มีฐานการผลิตรถยนต์อนาคต (พลังงานทางเลือก) จำนวน 3 แห่ง คือ เมืองหลิวโจว หนานหนิง และเมืองกุ้ยก่าง โดยเฉพาะเมืองกุ้ยก่างมีการระบบขนส่งทางน้ำเชื่อมกับนครกว่างโจว ฮ่องกง และมาเก๊า	จุดอ่อน (Weakness) 1. เป็นมณฑลที่เปิดสู่ภายนอกได้ไม่นาน โดยเฉพาะเมื่อเปรียบเทียบกับมณฑลในภาคตะวันออกของจีน เช่น กวางตุ้ง ผู้เจี้ยน เจ้อเจียง ทำให้ผู้ประกอบการภาคเอกชนมีประสบการณ์และความพร้อมไม่มากนักด้านการลงทุนและการค้าต่างประเทศ 2. ภาวะเงินฝืดที่ยังคงเป็นอุปสรรคต่อการลงทุน และการประกอบการของนักลงทุนชาวต่างประเทศ
โอกาส (Opportunity) 1. การที่รัฐบาลกว่างซี มีนโยบายสนับสนุนอุตสาหกรรมยานยนต์และชิ้นส่วน จึงเป็นโอกาสสำคัญสำหรับผู้ประกอบการไทย ซึ่งมีความเชี่ยวชาญด้าน Supply Chain เข้าไปร่วมทุนกับผู้ประกอบการของกว่างซี เพื่อเข้าถึงตลาดภายในของจีนได้สะดวกมากขึ้น 2. รัฐบาลกว่างซีมีแผนสนับสนุนการผลิตยานยนต์ใน 5 เมืองหลัก คือ หลิวโจว กุ้ยก่าง หนานหนิง ซินโจว และกุ้ยหลิน ทำให้ผู้ประกอบการไทย มีทางเลือกในการแสวงหาความร่วมมือด้านการผลิตและการลงทุนมากขึ้น 3. ผู้ประกอบการไทย สามารถสร้างความร่วมมือในการผลิตยานยนต์ไฟฟ้า โดยเฉพาะในเมืองกุ้ยก่างและนครหนานหนิง ซึ่งรัฐบาลกว่างซีมีการสนับสนุนการลงทุน และการวิจัยและพัฒนาอย่างมาก รวมทั้งมีการตั้งเป้าหมายในการส่งออกมายังตลาดอาเซียนด้วย 4. ไทยสามารถดึงดูดนักลงทุนจากกว่างซี หรือบริษัทรถยนต์ที่เข้าไปลงทุนในกว่างซี ให้เข้ามาลงทุนในประเทศไทย หรือใช้ไทยเป็นฐาน Supply Chain	ความท้าทาย (Threat) 1. กว่างซีมีกำลังซื้อที่ยังไม่สูงนัก โดยในปี พ.ศ. 2560 มีรายได้เฉลี่ยที่ 6,200 เหรียญสหรัฐฯ อยู่อันดับที่ 26 จาก 31 มณฑลของจีน 2. ผู้ประกอบการไทย อาจต้องเผชิญกับการแข่งขันที่เข้มข้นจากผู้ประกอบการยานยนต์จีนจากมณฑลต่างๆ รวมทั้งนักลงทุนจากต่างประเทศอื่นๆ เช่น สหรัฐอเมริกา และยุโรป 3. การคมนาคมระหว่างไทยและกว่างซี แม้ว่าจะมีความสะดวกมากขึ้น แต่ราคาค่าขนส่งยังคงสูง โดยเฉพาะต้นทุนการคมนาคมทางบก

การวิเคราะห์ SWOT Analysis พบว่า กว่างซีเป็นฐานการผลิตรถยนต์ที่สำคัญของจีนตอนใต้ มีจุดแข็งคือการมีค่าแรงต่ำ มีอุตสาหกรรมเหล็กและเหล็กกล้าสนับสนุน และมีท่าเรือรอบอ่าวเป่ย์บูที่จำเป็นต่อการขนส่งชิ้นส่วน วัตถุดิบ และสินค้าสำเร็จรูป อย่างไรก็ตาม กว่างซี มีจุดอ่อนในเรื่องประสิทธิภาพและความพร้อมของผู้ประกอบการท้องถิ่น และปัญหาภาวะเบียดเบียนที่ยังคงเป็นอุปสรรคต่อการลงทุน อย่างไรก็ตามรัฐบาลกว่างซี ได้พยายามปฏิรูปเพื่อการสนับสนุนอุตสาหกรรมดังกล่าว อาทิ การส่งเสริมวัฒนธรรม การวิจัยพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่ การปฏิรูปองค์กรธุรกิจ และปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐาน เพื่อให้บรรลุเป้าหมายในปี พ.ศ. 2563 ที่จะก้าวเป็นมณฑลชั้นนำในสาขาอุตสาหกรรมยานยนต์และชิ้นส่วน ด้วยจำนวนการผลิตรถยนต์ 3.2 ล้านคัน ต่อปี

ทั้งนี้ ผลิตภัณฑ์ยานยนต์และชิ้นส่วนของไทยมีทิศทางที่ตึงเครียดในตลาดจีน จากข้อมูลของ Global Trade Atlas ปี พ.ศ. 2560 ไทยส่งออกผลิตภัณฑ์ยานยนต์ฯ ไปจีนมีมูลค่า 1,187.47 ล้านเหรียญสหรัฐฯ เพิ่มขึ้นถึงร้อยละ 60.7 จากปี พ.ศ. 2559 ที่มีมูลค่า 738.90 ล้านเหรียญสหรัฐฯ ดังนั้นจึงเป็นโอกาสที่สำคัญของผู้ประกอบการไทยในการใช้ความเชี่ยวชาญด้านห่วงโซ่อุปทานที่ครบวงจร สร้างความร่วมมือทวิภาคีกับกว่างซีทั้งด้านการค้าและการลงทุน ในการเข้าถึงตลาดขนาดใหญ่ของจีนที่มียอดขายกว่า 29 ล้านคัน และมีแนวโน้มขยายตัวอย่างต่อเนื่อง

1.1.1 การเชื่อมโยงอุตสาหกรรมยานยนต์และชิ้นส่วนระหว่างไทยและกว่างซี

1) การเชื่อมโยงด้านข้อมูล

จากการวิเคราะห์ SWOT พบว่า จุดอ่อนที่สำคัญของกว่างซี คือ ภาวะเบียดเบียน ซึ่งเป็นอุปสรรคต่อการค้าและการลงทุน รวมทั้งผู้ประกอบการท้องถิ่นยังมีประสิทธิภาพและความไม่พร้อมในด้านการลงทุนและการค้าต่างประเทศ ไทยและกว่างซีจึงควรจัดตั้งศูนย์ข้อมูลกลางเชื่อมโยงข่าวสารข้อมูลกฎหมาย ภาวะเบียดเบียนการนำเข้า-ส่งออก การลงทุน ข้อมูลด้านการตลาด การผลิต และปัญหาอุปสรรคระหว่างกัน รวมทั้งมีช่องทางแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างกัน ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อทั้งผู้ประกอบการไทยและกว่างซีให้ทราบถึงข้อมูลที่ทันสมัย และมีช่องทางในการแก้ปัญหาาร่วมกัน

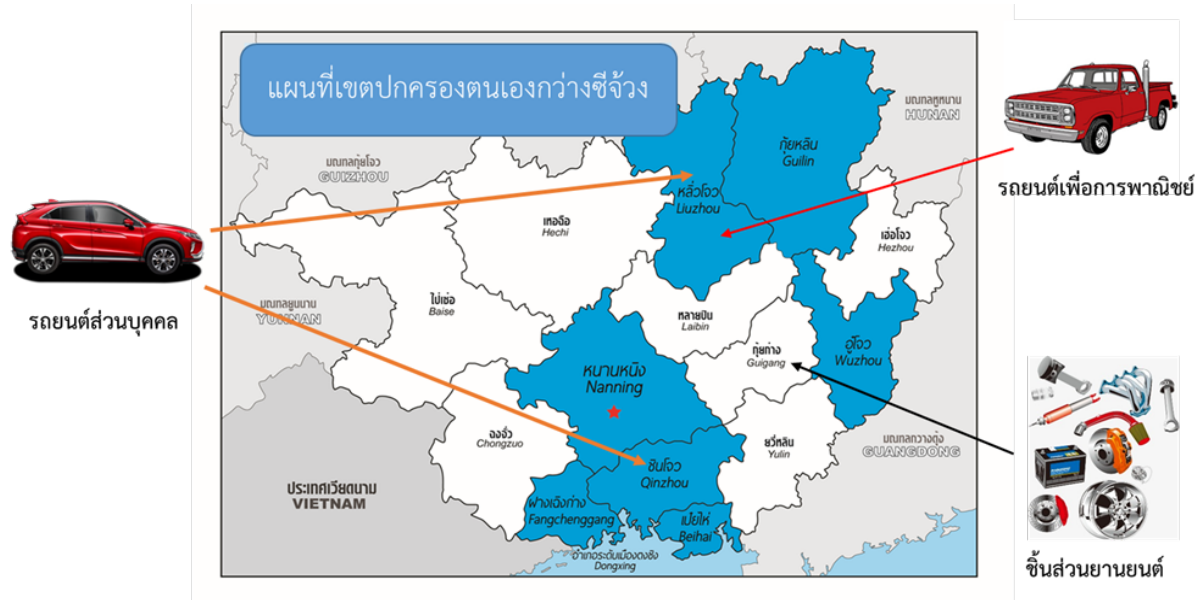
ทั้งนี้ ศูนย์ข้อมูลดังกล่าวควรจัดตั้งที่นครหนานหนิง เนื่องจากเป็นเมืองหลวงของเขตปกครองตนเองกว่างซี เป็นที่ตั้งของที่ทำการรัฐบาลซึ่งดูแลเรื่องภาวะเบียดเบียนต่างๆ มีโครงสร้างพื้นฐานด้านโทรคมนาคมที่สำคัญต่อการติดต่อแลกเปลี่ยนข้อมูล และมีสถานกงสุลใหญ่ ณ นครหนานหนิง ซึ่งสามารถเป็นผู้ดูแลและเป็นคนกลางติดต่อกับหน่วยงานของรัฐบาลทั้งสองฝ่ายได้

2) การเชื่อมโยงด้านการผลิตและการลงทุนในกว่างซี

แม้ว่ากว่างซีจะยังมีกำลังซื้อยังไม่สูงนัก (อันดับที่ 26 จาก 31 มณฑลของจีน) แต่สามารถเป็นประตูสำคัญของไทยในการเข้าถึงแหล่งตลาดของจีน ประกอบกับปัจจุบันกว่างซี ได้สนับสนุนอุตสาหกรรมยานยนต์ในหลายเมือง ทำให้มีการอำนวยความสะดวกให้กับนักลงทุนมากขึ้น รวมทั้งการมีค่าแรงที่ยังไม่สูง ซึ่งจากการศึกษาแนวทางการส่งเสริมแผนปฏิรูปโครงสร้างอุตสาหกรรมของกว่างซี พบว่าไทยสามารถ

เชื่อมโยงการผลิตและการลงทุนใน 3 กลุ่มสินค้าที่ไทยมีความเชี่ยวชาญ และมีการส่งออกไปจีนอย่างมีนัยสำคัญ ประกอบด้วย รถยนต์นั่งส่วนบุคคล (เชื่อมโยงการผลิตและการลงทุน ณ เมืองหลิวโจว และชินโจว) รถยนต์เพื่อการพาณิชย์ (เมืองหลิวโจว) และชิ้นส่วนยานยนต์ (เมืองกุ้ยก่าง) ดังแสดงในแผนภาพที่ 4-5

แผนภาพที่ 4-5: ความเชื่อมโยงด้านการผลิตและการลงทุนอุตสาหกรรมยานยนต์และชิ้นส่วน ไทยและกว่างซี

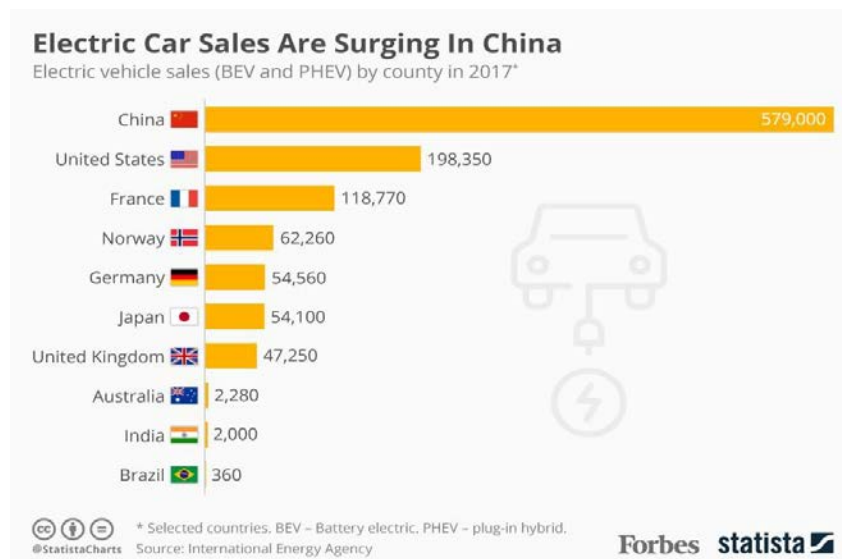
1.1.2 การเชื่อมโยงอุตสาหกรรมยานยนต์สมัยใหม่

แนวโน้มความต้องการยานยนต์สมัยใหม่ ที่ใช้พลังงานสะอาดและเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม อาทิ ยานยนต์ไฟฟ้า (Electric Vehicle: EV) เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องทั้งในเอเชีย ยุโรป และสหรัฐอเมริกา โดยเฉพาะสาธารณรัฐประชาชนจีน ซึ่งมีนโยบายการต่อสู้กับมลภาวะทำให้มีความต้องการยานยนต์พลังงานไฟฟ้ามากขึ้น ซึ่งปัจจุบัน จีนกลายเป็นตลาดยานยนต์ไฟฟ้าที่ใหญ่ที่สุดของโลก โดยในปี พ.ศ. 2560 มียอดขายยานยนต์ไฟฟ้า (BEV และ PHEV)⁸ จำนวน 579,000 คัน รองลงมาคือ สหรัฐอเมริกา 198,350 คัน ฝรั่งเศส 118,770 คัน นอร์เวย์ 62,260 คัน เยอรมนี 54,560 คัน และญี่ปุ่น 54,100 คัน ดังแสดงในแผนภาพที่ 4-6

ทั้งนี้ ยอดขายดังกล่าวคิดเป็นเพียงร้อยละ 2.6 ของยอดขายยานยนต์ของจีน ในปี พ.ศ. 2560 ซึ่งชี้ให้เห็นว่าตลาดภายในยังสามารถขยายตัวได้อีกมาก จึงเป็นโอกาสอันดีสำหรับผู้ประกอบการไทย หากสามารถเชื่อมโยงเข้าถึงตลาดได้

⁸ BEV = Battery Electric Vehicle, PHEV = Plug-in Hybrid Electric Vehicle

แผนภาพที่ 4-6: 10 อันดับประเทศที่มียอดขายยานยนต์ไฟฟ้า (EV) สูงสุดในปี พ.ศ. 2560

- การเชื่อมโยงด้านการผลิตและการลงทุนระหว่างไทยและกว่างซีสำหรับยานยนต์สมัยใหม่
จากการศึกษาแนวทางการส่งเสริมแผนปฏิรูปโครงสร้างอุตสาหกรรมของกว่างซี พบว่า
ไทยสามารถเชื่อมโยงการผลิตและการลงทุนยานยนต์สมัยใหม่ใน 3 เมือง คือ นครหนานหนิง หลัวโจว และกุ้ยก้าง
แผนภาพที่ 4-7: ความเชื่อมโยงด้านการผลิตและการลงทุนอุตสาหกรรมยานยนต์สมัยใหม่ในกว่างซี

โดยเฉพาะเมืองกุ้ยก้าง มีการวางเป้าหมายให้เป็นฐานอุตสาหกรรมยานยนต์แห่งที่ 2
ต่อจากเมืองหลัวโจว โดยเน้นรถยนต์สมัยใหม่ที่ใช้พลังงานทางเลือก นอกจากนี้ ยังมุ่งเน้นการพัฒนาชิ้นส่วน
ประกอบสำคัญของยานยนต์ไฟฟ้า เช่น Motor, Driving Motor, Control System, และ Dynamical System

เป็นต้น ซึ่งเป็นโอกาสที่ดีสำหรับผู้ประกอบการไทยในการร่วมลงทุนกับกว้างซีเพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์ชิ้นส่วนสำหรับ ยานยนต์ขับเคลื่อนด้วยพลังงานไฟฟ้า

ในทางเดียวกัน ประเทศไทยสามารถร่วมมือกับกว้างซีในการดึงดูดนักลงทุนชาวจีน เข้ามาลงทุนหรือร่วมพัฒนายานยนต์สมัยใหม่ ทั้งการพัฒนาผลิตภัณฑ์ การวิจัยและพัฒนา การแลกเปลี่ยนข้อมูล ด้านการผลิตและการตลาด โดยเฉพาะในพื้นที่เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก (EEC) ซึ่งรัฐบาลได้กำหนดพื้นที่ จังหวัดชลบุรีเป็นพื้นที่รองรับอุตสาหกรรมยานยนต์สมัยใหม่ โดยมีโครงสร้างพื้นฐานสนับสนุนหลายด้าน โดยเฉพาะ ท่าเรือน้ำลึกแหลมฉบัง ซึ่งมีความสะดวกในการเชื่อมโยงกับท่าเรือของมณฑลกว่างซีบริเวณรอบอ่าวเป่ย์ปู้

1.2 อุตสาหกรรมน้ำตาลสมัยใหม่

อุตสาหกรรมน้ำตาลเป็นอุตสาหกรรมหลักดั้งเดิมของกว้างซี และเป็นอุตสาหกรรมที่ ประเทศไทยมีความสามารถในการแข่งขันในระดับสูง จากข้อมูลของ US Department of Agriculture⁹ ปี พ.ศ. 2560 ประเทศไทยผลิตน้ำตาลได้ 13.73 ล้านตัน (เป็นอันดับที่ 3 ของโลก) และสามารถส่งออกได้ 9.5 ล้านตัน (อันดับ 2 ของโลก) ด้วยมูลค่ากว่า 2.6 พันล้านเหรียญสหรัฐฯ โดยเป็นการส่งออกไปจีน 144 ล้านเหรียญ สหรัฐฯ ในขณะที่จีน สามารถผลิตได้ 10.25 ล้านตัน โดยกว้างซีเป็นแหล่งการปลูกและแปรรูปน้ำตาลจากอ้อย ใหญ่ที่สุดของจีน โดยปัจจุบันกว้างซีกำลังพัฒนาอุตสาหกรรมน้ำตาลให้มีความทันสมัยครบวงจรและเป็นมิตรต่อ สิ่งแวดล้อมมากขึ้น

ตารางที่ 4-3: SWOT Analysis ของอุตสาหกรรมน้ำตาลสมัยใหม่ มณฑลกว่างซี

จุดแข็ง (Strength)	จุดอ่อน (Weakness)
- เป็นอุตสาหกรรมดั้งเดิมที่เป็นเสาหลักของกว้างซี รวมทั้ง เป็นอุตสาหกรรมที่กว้างซีให้การสนับสนุน - มีอัตราค่าจ้างต่ำ โดยค่าจ้างขั้นต่ำ = 1,500 หยวน หรือ ประมาณ 7,500 บาท ต่อเดือน (ต่ำกว่าอัตราค่าแรงขั้นต่ำ เฉลี่ยของประเทศจีน) - มีพื้นที่เกษตรกรรมที่อุดมสมบูรณ์ เหมาะกับการเพาะปลูก พืชผลกึ่งเมืองร้อน รวมทั้ง อ้อยน้ำตาล - นิคมอุตสาหกรรมฉงจั่ว ซึ่งเป็นเขตนิคมอุตสาหกรรม น้ำตาลแบบเศรษฐกิจหมุนเวียน โดยมีการขยายห่วงโซ่อุปทาน อุตสาหกรรมเยื่อกระดาษและกระดาษจากกากอ้อย การผลิต ไฟฟ้าที่ใช้เชื้อเพลิงจากกากอ้อย การผลิตยีสต์และ แอลกอฮอล์จากกากน้ำตาล อุตสาหกรรมวัสดุทดแทนไม้ และ อุตสาหกรรมปุ๋ยจากกากตะกอน	- เริ่มประสบการขาดแคลนแรงงานบางส่วน โดยเฉพาะ แรงงานในไร่อ้อย - เครื่องจักรในการเก็บเกี่ยวอ้อยยังไม่ทันสมัยนัก เนื่องจาก เกษตรกรส่วนใหญ่เป็นเกษตรกรรายย่อย จึงทำให้ผลผลิตต่อไร่ อยู่ในเกณฑ์ที่ไม่สูง - ต้นทุนการผลิตน้ำตาลของผู้ประกอบการท้องถิ่นยังอยู่ใน เกณฑ์สูง - ประสบกับภัยธรรมชาติ โดยเฉพาะอุทกภัยบ่อยครั้ง

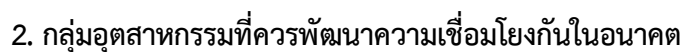
⁹ US Department of Agriculture, “Sugar World Market and Trade”, May 2018

จุดแข็ง (Strength) (ต่อ) 5. มีการจัดตั้งแพลตฟอร์ม Pan-Sugar Spot Trading ใช้นวัตกรรมทางเทคโนโลยีสมัยใหม่ในการเก็บรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูล อาทิ อินเทอร์เน็ต Cloud Computing Big Data Internet of Things (IoT) และ Blockchain	
โอกาส (Opportunity) 1. ผู้ประกอบการไทยมีศักยภาพในระดับโลก รวมทั้งมีประสบการณ์ในการเข้าไปลงทุนในกว้างซี เช่น เครื่องน้ำตาลมิตรผล 2. การผลิตน้ำตาลแบบเศรษฐกิจหมุนเวียน จะเป็นประโยชน์ต่ออุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องอื่นๆ ของไทย เช่น อุตสาหกรรมกระดาษ การผลิตแอลกอฮอล์ รวมทั้งการขนส่งและโลจิสติกส์ เป็นต้น 3. การลงทุนในนิคมอุตสาหกรรมฉะเชิงเทรา เป็นโอกาสในการสร้างความร่วมมือด้านการผลิตน้ำตาลแบบครบวงจร และอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้อง 4. ใช้กว้างซีเป็นฐานการผลิตและจำหน่ายน้ำตาลไปภูมิภาคต่างๆของประเทศไทย	ความท้าทาย (Threat) 1. เนื่องจากเป็นหนึ่งในอุตสาหกรรมหลักของมณฑล จึงมีการปกป้องค่อนข้างสูง อาทิ การจำกัดโควตาการนำเข้า การใช้มาตรการ Safeguard และการตั้งกำแพงภาษีนอกโควตาในอัตราที่สูง 2. การคมนาคมระหว่างไทยและกว้างซี แม้ว่าจะมีความสะดวกมากขึ้น แต่ราคาค่าขนส่งยังสูง โดยเฉพาะต้นทุนการคมนาคมทางบก นอกจากนี้ พื้นที่โรงงานอุตสาหกรรมน้ำตาลส่วนใหญ่อยู่ในพื้นที่ด้านในมณฑล ต้องอาศัยการคมนาคมทางบกเป็นหลัก

การวิเคราะห์ SWOT Analysis พบว่า อุตสาหกรรมน้ำตาลของกว้างซีมีจุดแข็ง คือ การมีแหล่งวัตถุดิบอ้อยน้ำตาล การมีค่าแรงต่ำ และเป็นสาขาที่เป็นความชำนาญดั้งเดิมของมณฑล อย่างไรก็ตาม มีจุดอ่อนในเรื่องการเริ่มประสบปัญหาขาดแคลนแรงงาน โดยเฉพาะในไร่อ้อยอันเนื่องมาจากแรงงานบางส่วนย้ายไปทำงานในภาคอุตสาหกรรมอื่นๆ มากขึ้น ต้นทุนการผลิตสูง และการประสบปัญหาอุทกภัยที่ทำให้พื้นที่ปลูกอ้อยได้รับความเสียหาย อย่างไรก็ตาม รัฐบาลกว้างซี ก็ได้ได้ละทิ้งอุตสาหกรรมดั้งเดิมดังกล่าว แต่มุ่งพัฒนาให้ดียิ่งขึ้นไปสู่อุตสาหกรรมน้ำตาลสมัยใหม่ ที่ครบวงจรและเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม นอกจากนี้ ยังมีการจัดตั้งนิคมอุตสาหกรรมฉะเชิงเทรา ที่มีการผลิตน้ำตาลแบบครบวงจร และมีการจัดตั้งแพลตฟอร์ม Pan-Sugar Trading

ดังนั้น จึงเป็นโอกาสอันดีในการเชื่อมโยงการผลิตและการลงทุนอุตสาหกรรมน้ำตาลสมัยใหม่ในเขตพื้นที่เมืองฉะเชิงเทรา (แผนภาพที่ 4-8) ซึ่งแม้ว่าการเชื่อมโยงอาจมีความท้าทายหลายด้าน อาทิ การปกป้องอุตสาหกรรมในระดับสูง และการคมนาคมขนส่งที่เน้นทางบก ทำให้ค่าขนส่งสูง แต่จากจุดแข็งของทรัพยากรและการสนับสนุนของรัฐบาลมณฑล ปัจจุบันไทยและกว้างซีได้มีร่วมมือจัดตั้งนิคมอุตสาหกรรมจีน (ฉะเชิงเทรา) – ไทย ตั้งอยู่ทางตะวันตกเฉียงเหนือของกว้างซี มีพื้นที่กว่า 100 ตารางกิโลเมตร ซึ่งมีแผนจะยกระดับเป็นนิคมอุตสาหกรรมระดับชาติของจีนต่อไปในอนาคต ทั้งนี้ ผู้ประกอบการไทย โดยเฉพาะกลุ่มเครือบริษัทมิตรผล (น้ำตาล) วางแผนย้ายโรงงานเข้าไปในนิคมฯ ซึ่งทำให้การเชื่อมโยงการผลิตอุตสาหกรรมน้ำตาลสมัยใหม่ทำได้สะดวก ซึ่งไทย

แผนภาพที่ 4-8: ความเชื่อมโยงด้านการผลิตและการลงทุนอุตสาหกรรมน้ำตาลสมัยใหม่

2.1 อุตสาหกรรมเพื่อสุขภาพ ชีวเภสัชภัณฑ์ และการแพทย์

รัฐบาลกว่างซีได้วางแผนการส่งเสริมการพัฒนาสนามบินโพเจินสมัยใหม่และยานชาติ
ท้องถิ่น ผลิตภัณฑ์บำรุงสุขภาพ ต่อยอดสู่การพัฒนาแผนปัจจุบัน และอุปกรณ์การแพทย์ ตลอดจนมีการพัฒนา
โครงการก่อสร้างสถานที่ท่องเที่ยว สถานพักฟื้นตากอากาศ เพื่อสนับสนุนอุตสาหกรรมเพื่อสุขภาพในอนาคต

ตารางที่ 4-4 SWOT Analysis ของอุตสาหกรรมเพื่อสุขภาพ ชีวเภสัชภัณฑ์ และการแพทย์ มณฑลกว่างซี

จุดแข็ง (Strength) 1. มีความหลากหลายในวัตถุดิบและผลิตภัณฑ์ เช่น พืชสมุนไพร ยาของชนพื้นเมือง รวมทั้งมีแหล่งท่องเที่ยวที่เหมาะสมกับการสร้างเป็นสถานพักผ่อน 2. มีโครงการการลงทุนในอุตสาหกรรมวัสดุใหม่ ที่มีศักยภาพในการผลิตอุปกรณ์การแพทย์ที่ทันสมัย เช่น กราฟีน 3. เป็นมณฑลที่มีความพร้อมด้านบุคลากรที่มีความรู้ด้านภาษาไทย ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อธุรกิจบริการทางการแพทย์	จุดอ่อน (Weakness) 1. ผู้ประกอบการภาคเอกชนมีประสบการณ์และความพร้อมไม่มากนักด้านการต่อยอดผลิตภัณฑ์ การลงทุน และการค้าต่างประเทศ 2. กว่างซีมีกำลังซื้อที่ยังไม่สูงนัก มีรายได้เฉลี่ยอยู่อันดับที่ 26 จาก 31 มณฑลของจีน ซึ่งเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนา Demand ของสินค้า High End ด้านสุขภาพและการแพทย์
โอกาส (Opportunity) 1. ไทยมีผู้ประกอบการด้านการรักษาพยาบาล และบุคลากรด้านการแพทย์ที่มีประสิทธิภาพ เป็นที่ยอมรับในระดับภูมิภาค (Region) 2. ความรู้ด้านการแพทย์ทางเลือกของไทย เช่น การนวดแผนไทย รวมทั้งสปาเพื่อสุขภาพ เป็นโอกาสที่สำคัญในการขยายโอกาสในตลาดกว่างซีและพื้นที่ใกล้เคียง 3. ไทยสามารถเชื่อมโยงอุตสาหกรรมเป้าหมายที่สำคัญ อาทิ การแพทย์ครบวงจร การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ อาหารเพื่อสุขภาพ เป็นต้น เข้ากับอุตสาหกรรมสุขภาพ ชีวเภสัชภัณฑ์ และการแพทย์ ของกว่างซี	ความท้าทาย (Threat) 1. เนื่องจากเป็นอุตสาหกรรมเกิดใหม่ของกว่างซี ทำให้กฎระเบียบต่างๆ มีความไม่แน่นอน รวมทั้งกลไกการสนับสนุนต่างๆ ก็ยังมีทิศทางที่ไม่ชัดเจน 2. ข้อมูลเกี่ยวกับอุตสาหกรรมนี้ ยังมีความไม่ชัดเจน เช่น จำนวนแรงงานและความพร้อมด้านบุคลากร โดยเฉพาะบุคลากรทางการแพทย์ เป็นต้น

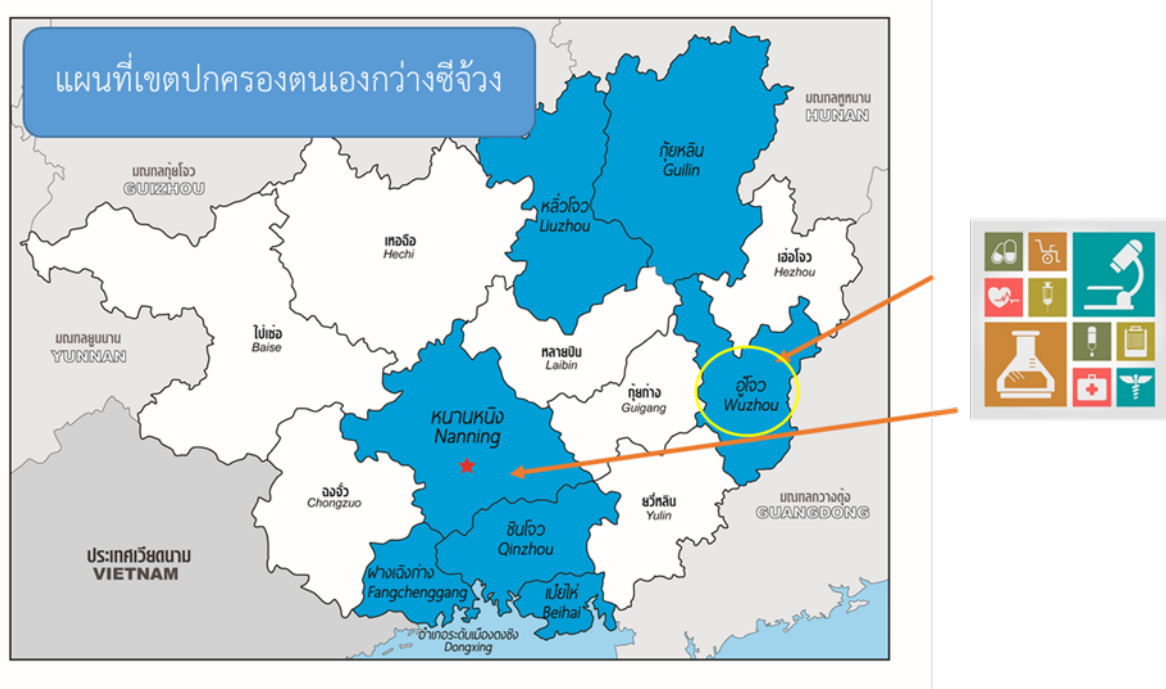
การวิเคราะห์ SWOT Analysis พบว่า กว่างซีมีความหลากหลายในด้านวัตถุดิบและผลิตภัณฑ์เพื่อสุขภาพ อาทิ พืชสมุนไพร ผลิตภัณฑ์ยาของชนพื้นเมือง ซึ่งมีความคล้ายคลึงกับประเทศไทยที่มีความหลากหลายทางชีวภาพ นอกจากนี้ รัฐบาลกว่างซีมีโครงการลงทุนในอุตสาหกรรมวัสดุใหม่ โดยเฉพาะ “กราฟีน (Graphene)¹⁰” ซึ่งมีคุณสมบัติที่เหมาะสมมาทำวัสดุอุปกรณ์ทางการแพทย์ เช่น เซอร์วิซการแพทย์ วัสดุฉนวนในการปลูกถ่ายเนื้อเยื่อและอวัยวะ และเทคโนโลยีนาโนทางการแพทย์ต่างๆ โดยได้จัดตั้งสถาบันวิจัยกราฟีนกว่างซี ณ มหาวิทยาลัยกว่างซี เพื่อวิจัยต่อยอดเชิงพาณิชย์ต่อไป นอกจากนี้กว่างซี เป็นมณฑล

¹⁰ Graphene เป็นรูปแบบหนึ่งของผลึกคาร์บอน เป็นวัสดุใหม่แห่งโลกอนาคตที่กำลังได้รับความสนใจจากแวดวงวิทยาศาสตร์ทั่วโลก ด้วยคุณสมบัติอันน่าพิศวงของกราฟีนที่มีความแข็งแรงกว่าเพชร 100 เท่า เป็นตัวนำไฟฟ้าและความร้อน มีความโปร่งแสง มีความยืดหยุ่น และมีน้ำหนักเบา ทำให้นักวิทยาศาสตร์จากทั่วโลกเร่งพัฒนางานวิจัยเพื่อนำวัสดุดังกล่าวมาประยุกต์ใช้กับสิ่งของรอบตัวทั้งในด้านพลังงาน เทคโนโลยีชีวภาพ การแพทย์ ทรัพยากรน้ำ อิเล็กทรอนิกส์และเทคโนโลยีอินเทอร์เน็ต อากาศยานและอวกาศ และยานยนต์อนาคต

ที่มีความพร้อมด้านบุคลากรที่มีความรู้ภาษาไทย ซึ่งจำเป็นต่อการเชื่อมต่อธุรกิจบริการการแพทย์กับไทย อย่างไรก็ตาม เนื่องจากเป็นอุตสาหกรรมใหม่ของมณฑล ผู้ประกอบการท้องถิ่นยังมีความพร้อมไม่มากนัก รวมทั้งกำลังซื้อของผู้บริโภคท้องถิ่นยังมีจำกัด ซึ่งอาจเป็นอุปสรรคต่อความต้องการของสินค้า High End ด้านสุขภาพและการแพทย์

จากการศึกษา พบว่าไทยสามารถเชื่อมโยงการผลิตและการลงทุนอุตสาหกรรมเพื่อสุขภาพ ชีวเภสัชภัณฑ์ และการแพทย์ ใน 2 พื้นที่ (แผนภาพที่ 4-9) คือ นครหนานหนิง ซึ่งมีสิ่งอำนวยความสะดวกรองรับหลายประการ อาทิ มหาวิทยาลัยกว่างซี ศูนย์วิจัยวัสดุใหม่ และโรงพยาบาลที่ทันสมัย อีกหนึ่งพื้นที่ที่มีความน่าสนใจคือ เมืองอูโจว ซึ่งอยู่ด้านตะวันออกของมณฑล มีจุดเด่นด้านทำเลที่ตั้งที่เป็นเมืองหน้าด่านติดมณฑลกว่างตุ้งซึ่งเป็นมณฑลที่มีกำลังซื้อสูง มีศักยภาพในการรองรับการพัฒนาสินค้าและบริการทางด้านสุขภาพที่มีมูลค่าเพิ่มสูง (High End Products/Services)

แผนภาพที่ 4-9: ความเชื่อมโยงด้านการผลิตและการลงทุนอุตสาหกรรมเพื่อสุขภาพ ชีวเภสัชภัณฑ์ และการแพทย์

2.2 อุตสาหกรรมเทคโนโลยีสารสนเทศสมัยใหม่

รัฐบาลกว่างซีได้วางแผนเพื่อรองรับเศรษฐกิจดิจิทัล ด้วยการใช้ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศขับเคลื่อนการพัฒนา ในพื้นที่ 3 เมืองใหญ่ คือ นครหนานหนิง เมืองชินโจว และเมืองเป่ย์ไห่ โดยเฉพาะเมืองเป่ย์ไห่ มีแผนการจะสร้างเป็น Silicon Valley แห่งอ่าวเป่ย์บู นอกจากนี้ เมื่อปี พ.ศ. 2558 กว่างซีได้ริเริ่มโครงการ China – ASEAN Information Harbor (CAIH) ภายใต้การสนับสนุนของรัฐบาลกลาง เพื่อสร้างความเชื่อมโยงด้านข้อมูลระหว่างจีนกับประเทศสมาชิกอาเซียน

ตารางที่ 4-4 SWOT Analysis ของอุตสาหกรรมเทคโนโลยีสารสนเทศสมัยใหม่ มณฑลกว่างซี

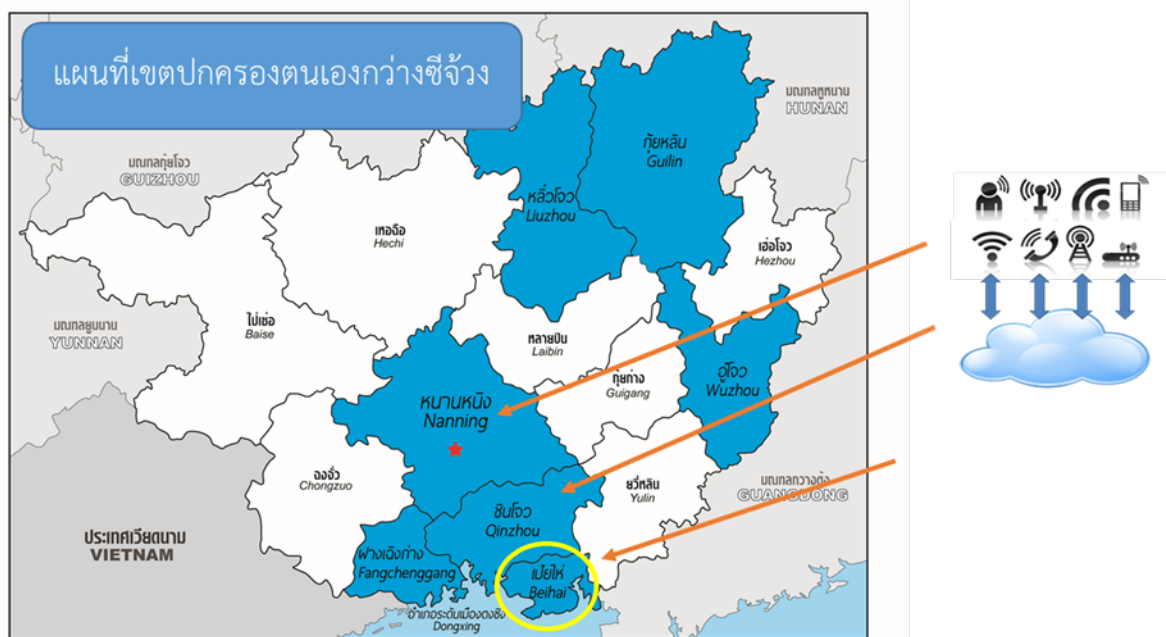
จุดแข็ง (Strength) 1. มีความใกล้ชิดกับอาเซียน ทำให้สะดวกในการเชื่อมโยงด้านข้อมูลสารสนเทศระหว่างกัน 2. เป็นหนึ่งในมณฑลนำร่อง ทดลองเครือข่าย 5 G และการใช้ประโยชน์เชิงพาณิชย์ ซึ่งสถานี 5 G แห่งแรกของกว่างซีได้เปิดใช้งานเมื่อเดือนเมษายน 2561 ณ นครหนานหนิงแล้ว 3. มีความร่วมมือกับวิสาหกิจขนาดใหญ่ เช่น Alibaba Huawei ZTE พัฒนา Smart City ในเมืองใหญ่ของกว่างซี	จุดอ่อน (Weakness) 1. ความพร้อมด้านโครงสร้างพื้นฐานสำหรับเทคโนโลยีสารสนเทศยังอยู่ในเกณฑ์ที่ต่ำกว่า เมื่อเปรียบเทียบกับมณฑลชายฝั่งภาคตะวันออกอื่นๆ เช่น กวางตุ้ง ผู้เจี้ยน เจ้อเจียง 2. บุคลากรด้านดิจิทัลยังมีจำกัด
โอกาส (Opportunity) 1. ไทยสามารถอาศัยกว่างซี เป็นช่องทางเชื่อมต่อด้านดิจิทัลผ่านทาง CAIH ทำให้สามารถเชื่อมต่อด้านพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ ธุรกิจทางการเงิน รวมทั้งข้อมูลการบริโภคของผู้บริโภคชาวจีน เป็นต้น 2. การจัดตั้งเขตส่งเสริมอุตสาหกรรมและนวัตกรรมดิจิทัล (EECd) ในพื้นที่ EEC สามารถพัฒนาความร่วมมือด้านวิจัยและพัฒนาและการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานร่วมกับกว่างซีได้ โดยเฉพาะศูนย์กลางข้อมูลของอาเซียน (Data Hub) ขยายโครงข่ายเคเบิลใต้น้ำให้ไทยเป็นศูนย์กลางการเชื่อมต่ออินเทอร์เน็ตอาเซียนไปสู่ประเทศต่างๆ ผ่านทางความร่วมมือ BRI เป็นต้น	ความท้าทาย (Threat) 1. เนื่องจากเป็นอุตสาหกรรมเกิดใหม่ ทำให้กฎระเบียบต่างๆ มีความไม่แน่นอน รวมทั้งกลไกการสนับสนุนต่างๆ ก็ยังมีทิศทางที่ไม่ชัดเจน 2. ผู้ประกอบการไทยด้านดิจิทัลยังมีประสบการณ์ในระดับนานาชาติไม่มากนัก ทำให้อาจต้องเผชิญกับคู่แข่งด้านดิจิทัลจากทั้งในประเทศจีน และต่างประเทศ

การวิเคราะห์ SWOT Analysis พบว่า กว่างซีเป็นหนึ่งในมณฑลที่รัฐบาลกลางให้ความสำคัญในการพัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อเชื่อมโยงไปยังประเทศต่างๆ โดยเฉพาะกลุ่มประเทศอาเซียน โดยมีการจัดตั้ง China-ASEAN Information Harbor อยู่บนแนวทาง 'การเชื่อมโยงเครือข่ายอินเทอร์เน็ตเชิงลึก การเชื่อมโยงข้อมูลสารสนเทศ และการร่วมมือเพื่อประสบความสำเร็จร่วมกัน' บนพื้นฐานความร่วมมือ

5 ด้าน คือ (1) การร่วมสร้างระบบโครงสร้างพื้นฐาน (2) การร่วมแชร์ข้อมูลสารสนเทศ (3) ความร่วมมือด้านเทคโนโลยี (4) การบริการด้านเศรษฐกิจ และ (5) การแลกเปลี่ยนระหว่างผู้คน เพื่อสร้าง Information Hub ระหว่างจีนกับอาเซียน เพื่อสร้าง China-ASEAN Information Silk Road โดยมีกว่างซีเป็นศูนย์กลางระบบเครือข่ายการสื่อสาร (communication networks) และข้อมูลสารสนเทศที่มุ่งเป้าหมายไปยังอาเซียนและเพื่อการบริการพื้นที่ภาคตะวันตกและภาคกลางตอนล่าง โดยมีการวางเป้าหมายการลงทุนสูงถึง 45,900 ล้านหยวน หรือกว่า 200,000 ล้านบาท อย่างไรก็ตาม การพัฒนาอุตสาหกรรมดังกล่าวอาจมีอุปสรรคบางประการ โดยเฉพาะด้านโครงสร้างพื้นฐานที่ต้องมีการลงทุนสูง และบุคลากรในด้านดังกล่าวยังมีอยู่จำกัด

จากการศึกษา พบว่าไทยสามารถเชื่อมโยงการผลิตและการลงทุนอุตสาหกรรมเทคโนโลยีสารสนเทศสมัยใหม่ ใน 3 เมือง คือ นครหนานหนิง ที่มีการวางแผนเป็นศูนย์กลาง China-ASEAN Information Harbor ซึ่งมีแผนจะพัฒนาระบบ Big Data Cloud ระบบดาวเทียม และ e-commerce เพื่อรองรับการเป็น Smart City นอกจากนี้ ยังเป็นพื้นที่นำร่องทดลองเครือข่าย 5 G และการใช้ประโยชน์เชิงพาณิชย์ ของประเทศจีน ซึ่งสถานี 5 G แห่งแรกของกว่างซีได้เปิดใช้งานเมื่อเดือนเมษายน 2561 ณ นครหนานหนิงแล้ว สำหรับ 2 เมืองที่มีความพร้อม คือ เมืองชินโจว และเมืองเป่ย์ไห่ โดยเฉพาะเมืองเป่ย์ไห่ มีแผนการจะสร้างเป็น Silicon Valley แห่งอ่าวเป่ย์บู ดังแสดงในแผนภาพที่ 4-10

แผนภาพที่ 4-10: ความเชื่อมโยงด้านการผลิตและการลงทุนอุตสาหกรรมเทคโนโลยีสารสนเทศสมัยใหม่

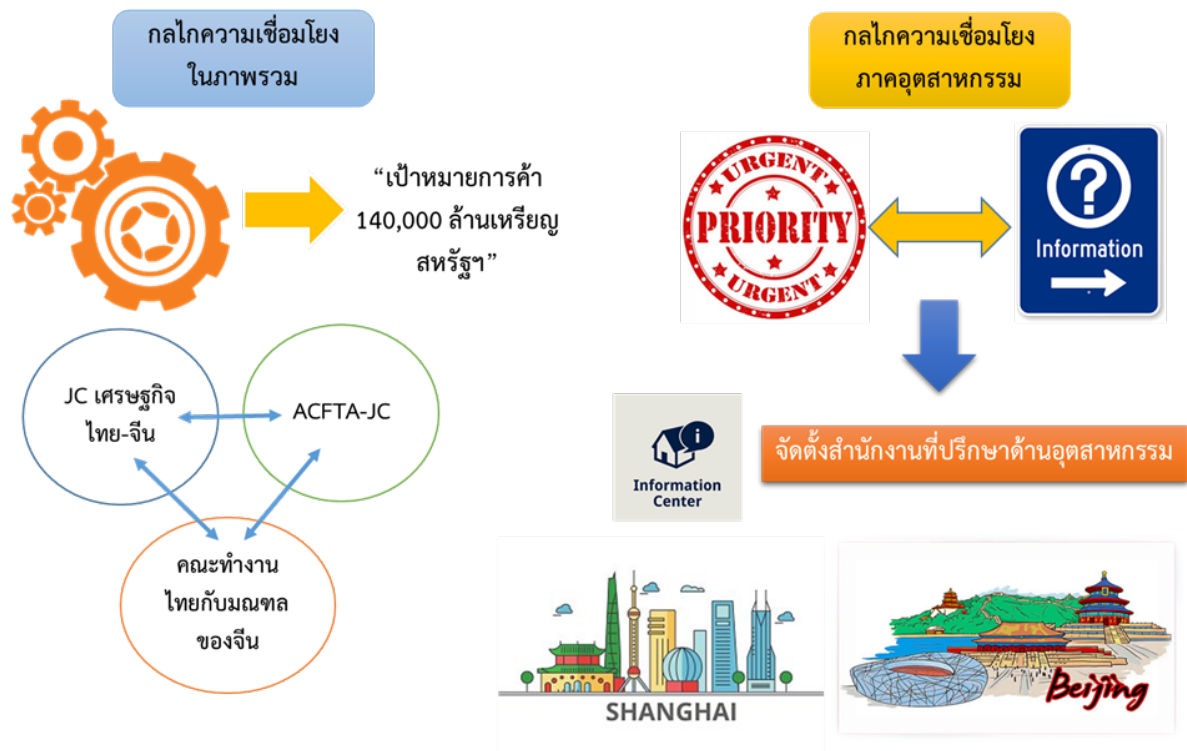

4.4 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายในการพัฒนาความเชื่อมโยงด้านอุตสาหกรรมกับสาธารณรัฐประชาชนจีน

การพัฒนาความเชื่อมโยงด้านอุตสาหกรรมระหว่างไทยและจีน สามารถดำเนินการผ่านกลไกความร่วมมือซึ่งได้นำเสนอไว้ในบทที่ 3 คือ 1) คณะกรรมการร่วมว่าด้วยการค้า การลงทุน และความร่วมมือทางเศรษฐกิจ (Joint Committee: JC เศรษฐกิจ) ระหว่างไทย-จีน 2) คณะกรรมการร่วมกำกับกำกับการดำเนินงานภายใต้ความตกลงการค้าเสรีอาเซียน – จีน (ACFTA-JC) และ 3) คณะทำงานไทยกับมณฑลของจีน ซึ่งกลไกดังกล่าวช่วยส่งเสริมให้การค้าและการลงทุนทวิภาคีระหว่างไทยและจีนให้มีทิศทางที่เติบโตอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้ เมื่อเดือนสิงหาคม 2561 มีการประชุม JC เศรษฐกิจ ไทย-จีน ครั้งที่ 6 ณ กรุงเทพมหานคร โดยในการประชุมดังกล่าวมีการตั้งเป้าหมายการค้าร่วมกันใหม่ จากเดิม 120,000 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ ภายในปี พ.ศ. 2563 เป็น 140,000 ล้านบาท ภายในปี พ.ศ. 2564 ซึ่งทั้งไทยและจีนต่างเห็นพ้องจะร่วมกันดำเนินการเพื่อบรรลุเป้าหมายดังกล่าว รวมทั้ง มีการสร้างความร่วมมือระหว่างกันในทุกๆ ด้าน อาทิ ด้านการลงทุน การส่งเสริมอุตสาหกรรมเป้าหมาย การพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ เป็นต้น

ในส่วนของการพัฒนาความเชื่อมโยงด้านอุตสาหกรรมนั้น สามารถใช้ 3 กลไกดังกล่าวข้างต้น ผลักดันความร่วมมือทั้งในระดับภาพรวมและระดับรายมณฑล ร่วมกับหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้อง อย่างไรก็ตาม หนึ่งในประเด็นเร่งด่วนที่ต้องเร่งดำเนินการ คือ การมีข้อมูลโดยเฉพาะด้านการผลิตและอุตสาหกรรมของประเทศจีนที่บางครั้งมีไม่เพียงพอ หรือไม่ทันสมัย ตัวอย่างเช่น มาตรการหรือกฎระเบียบใหม่ที่รัฐบาลจีนออกบังคับใช้กับภาคอุตสาหกรรม ข้อกำหนดทางการค้าและการลงทุนใหม่ๆ หรือการเปลี่ยนแปลงหน่วยงานและผู้รับผิดชอบของฝ่ายจีน เป็นต้น ทำให้การกำหนดมาตรการนโยบายการพัฒนาความร่วมมือด้านสาขาการผลิตต่างๆ หรือการแก้ไขปัญหาด้านอุตสาหกรรมระหว่างกัน ทำได้ไม่ทันท่วงทีหรือตรงประเด็น ดังนั้น เพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าว จำเป็นต้องมีศูนย์ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับด้านอุตสาหกรรมโดยตรง ซึ่งลักษณะของศูนย์ข้อมูลดังกล่าว กระทรวงอุตสาหกรรมได้มีการจัดตั้งแล้ว 2 แห่ง คือ ที่กรุงโตเกียว ประเทศญี่ปุ่น และกรุงเวียนนา ประเทศออสเตรีย ในรูปแบบของ “สำนักงานที่ปรึกษาด้านอุตสาหกรรม” สำหรับในส่วนของประเทศจีน ควรจัดตั้งสำนักงานที่ปรึกษาดังกล่าว ในเมืองที่มีความสำคัญทางด้านเศรษฐกิจ อาทิ กรุงปักกิ่ง นครเซี่ยงไฮ้ หรือนครกว่างโจว เป็นต้น เพื่อเป็นหน่วยงานกลางด้านข้อมูลและหน่วยประสานงานทั้งในระดับภาพรวมและระดับรายมณฑลกับจีนให้กับทั้งภาครัฐและเอกชนของไทย พร้อมจัดสรรบุคลากรและงบประมาณเพื่อสนับสนุนสำนักงานดังกล่าวอย่างต่อเนื่องต่อไป (แผนภาพที่ 4-11)

แผนภาพที่ 4-11: ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายในการพัฒนาความเชื่อมโยงด้านอุตสาหกรรมกับสาธารณรัฐประชาชนจีน

บรรณานุกรม

- กระทรวงพาณิชย์, “พิธีสารว่าด้วยการจัดตั้งคณะกรรมการร่วมทางการค้าไทย-จีน”, พ.ศ. 2521
- กุลภา โสรรัตน์ และคณะ, รายงานฉบับสมบูรณ์โครงการวิเคราะห์และเผยแพร่ข้อมูลเกี่ยวกับการใช้ประโยชน์ท่าเรือรอบอ่าวเป๋ยปั๋ว เขตปกครองตนเองกว่างซีจ้วง สนับสนุนโดยสถานกงสุลใหญ่ ณ นครหนานหนิง, พ.ศ. 2560
- สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ, “อุตสาหกรรม 4.0 (Industry 4.0) แนวทางของอุตสาหกรรมแห่งอนาคต”, พ.ศ. 2560 (<http://www.nstda.or.th/th/nstda-knowledge/11529-industry-4>)
- Cai, Peter, “Understanding China’s Belt and Road Initiative”. Lowy Institute for International Policy. Australia, 2018
- China Daily (สำนักข่าว) “Turning poverty alleviation from a great dream into reality” 2018 (<http://www.chinadaily.com.cn/a/201801/04/WS5a4d7256a31008cf16da4f88.html>)
- CNN (สำนักข่าว) “Just what is this One Belt, One Road thing anyway?”, 2018 (<https://edition.cnn.com/2017/05/11/asia/china-one-belt-one-road-explainer/index.html>)
- Deloitte Insight, “Embracing the BRI Ecosystem in 2018”, United Kingdom, 2018
- European Union Chamber of Commerce in China, “China Manufacturing 2025”, 2017
- Fasulo, Filippo, “Walking from the China Dream” in China Dream: Still Coming True?, The Italian Institute for International Political Studies. , 2016
- Green, Fergus and Stern, Nicholas, “China's New Normal: Better Growth, Better climate”, ESRC Centre for Climate Change Economics and Policy, 2015
- State Council of the People's Republic of China, “Made in China 2025”, 2015
- US Department of Agriculture, “Sugar World Market and Trade”, 2018
- World Investment Report, UNCTAD, 2017
- Xinhua (สำนักข่าว), “China continues largest poverty alleviation campaign in history”, 2018 (http://www.xinhuanet.com/english/2018-03/05/c_137018278.htm)

ภาคผนวก

กิจกรรมการสัมมนาเผยแพร่ผลการศึกษา

เมื่อวันที่ 6 กันยายน 2561 กองเศรษฐกิจอุตสาหกรรมระหว่างประเทศ ได้จัดสัมมนาเผยแพร่ผลการศึกษา เรื่อง “การพัฒนาความเชื่อมโยงด้านอุตสาหกรรมกับสาธารณรัฐประชาชนจีนรายมณฑล” ปี พ.ศ. 2561 ณ ห้องประชุม 203 สศอ. ซึ่งได้รับเกียรติจากผู้เชี่ยวชาญด้านเศรษฐกิจอุตสาหกรรมระหว่างประเทศ (นางนิอร สุขุม) เป็นประธานเปิดงานสัมมนาดังกล่าว ทั้งนี้ ในการสัมมนามีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นทั้งในส่วนของภาพรวมเศรษฐกิจของจีน นโยบายการพัฒนาประเทศที่สำคัญ อาทิ Made in China 2025 , Belt and Road Initiative รวมทั้ง การเชื่อมโยงด้านอุตสาหกรรมไทยกับจีนรายมณฑล ซึ่งในการศึกษานี้ ได้เจาะลึกในพื้นที่เขตปกครองตนเองกว่างซีจ้วง ซึ่งกำลังอยู่ในขั้นตอนการพัฒนาขนาดใหญ่เพื่อเป็นประตูเศรษฐกิจเชื่อมโยงจีนตอนใต้กับอาเซียน นอกจากนี้ ความเห็นและข้อเสนอแนะจากผู้เข้าร่วมการสัมมนา เป็นประโยชน์ต่อการศึกษาและการต่อยอดองค์ความรู้ด้านการเชื่อมโยงกับเศรษฐกิจจีนต่อไป

